

Bruxelles, 9.11.2017.
COM(2017) 654 final

**IZVJEŠĆE KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU, VIJEĆU, EUROPSKOM
GOSPODARSKOM I SOCIJALNOM ODBORU I ODBORU REGIJA**

o provedbi sporazumâ o slobodnoj trgovini

1. siječnja 2016. – 31. prosinca 2016.

{SWD(2017) 364 final}

1.	UVOD	4
1.1.	Učinkovitost, transparentnost, suradnja	4
1.2.	Struktura izvješća	4
2.	SPORAZUMI O SLOBODNOJ TRGOVINI „NOVE GENERACIJE” – JUŽNA KOREJA, KOLUMBIJA I PERU, SREDNJA AMERIKA	7
2.1.	Trgovinski tokovi	7
2.2.	Carinske kvote	10
2.3.	Stopa iskorištenosti povlastica	10
2.4.	Usluge i ulaganje	11
2.5.	Tijela za provedbu	12
3.	PODRUČJA PRODUBLJENE I SVEOBUHVAATNE SLOBODNE TRGOVINE – UKRAJINA, MOLDOVA, GRUZIJA	14
3.1.	Trgovinski tokovi	14
3.2.	Carinske kvote	15
3.3.	Stope iskorištenosti povlastica	15
3.4.	Usluge i ulaganje	16
3.5.	Tijela za provedbu	16
4.	SPORAZUMI O GOSPODARSKOM PARTNERSTVU – AFRIČKE, KARIPSKE I PACIFIČKE (AKP) ZEMLJE	18
4.1.	Stanje sporazuma.....	18
4.2.	Trgovinski tokovi	18
4.3.	Ulaganje.....	21
4.4.	Potpore EU-a za provedbu SGP-a	21
4.5.	Razvojna pomoć	22
4.6.	Institucionalna aktivnost.....	22
5.	SPORAZUMI O SLOBODNOJ TRGOVINI „PRVE GENERACIJE”	22
5.1.	Trgovinski tokovi	23
5.2.	Carinske kvote	25
5.3.	Stope iskorištenosti povlastica	25
5.4.	Usluge i ulaganje	25
5.5.	Tijela za provedbu	26
6.	U SREDIŠTU PAŽNJE: POGLAVLJA O TRGOVINI I ODRŽIVOM RAZVOJU.....	27
6.1.	Aktivnosti na temelju sporazuma o slobodnoj trgovini „nove generacije”.....	27
6.2.	Sastanci o trgovini i održivom razvoju između vlada	27
6.3.	Ostali sastanci.....	28

6.4. Stanje i izazovi	28
7. <i>EX POST</i> EVALUACIJA UČINKA SPORAZUMA O SLOBODNOJ TRGOVINI – ČILE I MEKSIKO	30
7.1. Čile	30
7.2. Meksiko	31
8. PRIPREMA ZA UČINKOVITU PROVEDBU SPORAZUMA O SLOBODNOJ TRGOVINI	32
9. POJAČANO INFORMIRANJE.....	33
10. ZAKLJUČAK	34
10.1. Trgovinski tokovi	34
10.2. Carinske kvote	34
10.3. Stope iskorištenosti povlastica	34
10.4. Usluge i ulaganje	35
10.5. Trgovina i održivi razvoj	35
10.6. Otvorena pitanja	35
10.7. Pravna provedba	36
PRILOG 1. – PODRUČJE PRIMJENE IZVJEŠĆA I KORIŠTENI PODACI.....	37
PRILOG 2. – PREGLED SPORAZUMA O SLOBODNOJ TRGOVINI OBUHVAĆENIH OVIM IZVJEŠĆEM	38
PRILOG 3. – STATISTIČKI PODACI O ISKORIŠTAVANJU POVLASTICA.....	40
PRILOG 4. – UPOTREBA POVLASTICA ZA UVOZ U EU	41
PRILOG 5. – UPOTREBA POVLASTICA ZA IZVOZ IZ EU-A.....	42

1. Uvod

1.1. Učinkovitost, transparentnost, suradnja

U posljednje vrijeme mnogi ljudi izražavaju sumnju u sposobnost trgovinske politike da iskoristi prednosti globalizacije i pruži potporu ljudima i poduzećima u EU-u i izvan njega. Stoga je ostvarivanje **najveće koristi** iz sporazuma o slobodnoj trgovini jedan od ključnih ciljeva Komisije.

Imajući to na umu, u komunikaciji o trgovini *Trgovina za sve*¹ naglašena je važnost učinkovite provedbe i izvršavanja sporazuma o slobodnoj trgovini. U njoj se Komisija obvezala na izradu godišnjeg izvješća o provedbi sporazuma o slobodnoj trgovini, a ovaj je dokument prvo izdanje tog izvješća.

Glavna je svrha ovog izvješća osigurati **transparentnost**. U njemu se ističe napredak, ali i problemi i nedostaci. Na taj bi način izvješće trebalo omogućiti institucijama EU-a, civilnom društvu i svima koji su zainteresirani za trgovinsku politiku EU-a da pregledaju način na koji EU primjenjuje svoje sporazume o slobodnoj trgovini te da o tome raspravljaju.

Komisija nastoji ostvariti i **blisku suradnju** s ostalim institucijama EU-a, državama članicama EU-a, poslovnim organizacijama i organizacijama izvan poslovnog sektora u prikupljanju daljnjih ideja o načinima na koje se može poboljšati učinkovitost sporazuma o slobodnoj trgovini. Nastoji i pronaći načine kako pomoći poduzećima u svim dijelovima EU-a i u partnerskim zemljama da bolje iskoriste sporazume.

Trenutačno ne postoji sveobuhvatan pregled provedbe svih sporazuma EU-a o slobodnoj trgovini. Međutim, u okviru određenih sporazuma provodi se godišnje izvješćivanje². Ovo se izvješće temelji na postojećim praksama. Izvješće bi trebalo biti sveobuhvatno i u njemu bi se trebalo nastaviti pratiti i razmjenjivati informacije o radu EU-a na primjeni svojih sporazuma o slobodnoj trgovini.

1.2. Struktura izvješća

U izvješću se daje kratak pregled glavnih nalaza o sporazumima o slobodnoj trgovini koje EU primjenjuje. Sporazumi su grupirani u sljedeće kategorije:

- sporazumi o slobodnoj trgovini „nove generacije”,
- područja produbljene i sveobuhvatne slobodne trgovine (DCFTA-e),
- sporazumi o gospodarskom partnerstvu (SGP-ovi),
- sporazumi o slobodnoj trgovini „prve generacije”.

Izvješće uključuje i:

- iskustva društava, osobito u vezi s malim poduzećima, u kojima su istaknute prednosti sporazuma EU-a o slobodnoj trgovini,

¹ Europska komisija, komunikacija „Trgovina za sve: prema odgovornijoj trgovinskoj i investicijskoj politici”, COM (2015) 497. Poruke su ponovljene u „Izvješću o provedbi strategije trgovinske politike *Trgovina za sve*”, COM (2017) 491.

² Za izvještajno razdoblje to se odnosi na sporazume o slobodnoj trgovini EU-a s Južnom Korejom (vidi posljednje godišnje izvješće COM (2017) 614), Srednjom Amerikom (vidi COM (2017) 160) te Kolumbijom i Peruom (vidi COM (2017) 585).

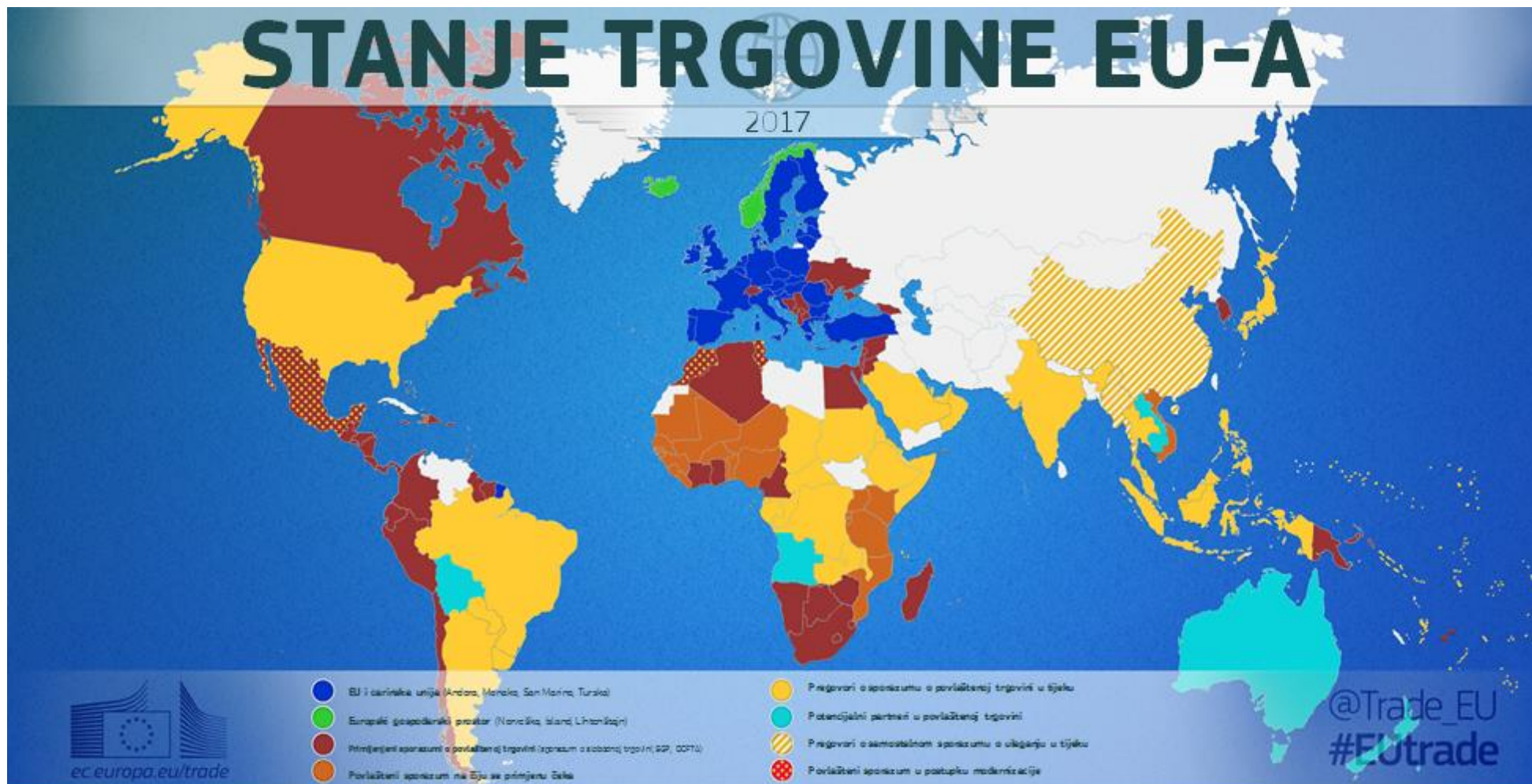
- odjeljak o provedbi odredbi o trgovini i održivom razvoju u sporazumima EU-a o slobodnoj trgovini,
- pojašnjenje Komisijinih *ex post* evaluacija učinka sporazuma o slobodnoj trgovini i
- odjeljak o pripremi za nadolazeći rad na provedbi novih sporazuma o slobodnoj trgovini.

U radnom dokumentu službi Komisije priloženom ovom izvješću navode se detaljnija pojedinačna godišnja izvješća o DCFTA-ama s Gruzijom, Moldovom i Ukrajinom te informativni članci o sporazumima o slobodnoj trgovini „prve generacije” te SGP-ovima.

Komisija sa zadovoljstvom iščekuje raspravu o zaključcima ovog izvješća i poziva sve zainteresirane da joj se pridruže.

STANJE TRGOVINE EU-A

2017

@Trade_EU
#EUtrade

2. SPORAZUMI O SLOBODNOJ TRGOVINI „NOVE GENERACIJE” – JUŽNA KOREJA, KOLUMBIJA I PERU, SREDNJA AMERIKA

U svrhu ovog izvješća sporazume o slobodnoj trgovini „nove generacije” čine sporazumi sklopljeni nakon 2006. kada je Komisija u komunikaciji „Globalna Europa”³ najavila da će početi pregovore o sveobuhvatnim sporazumima o slobodnoj trgovini s odabranim trećim zemljama. Od primijenjenih sporazuma u ovu kategoriju pripadaju sporazumi o slobodnoj trgovini s Južnom Korejom (Koreja), Kolumbijom i Peruom te Srednjom Amerikom.

2.1. Trgovinski tokovi

Pri razmatranju razvoja u trgovini sporazum o slobodnoj trgovini s Korejom priča je o uspjehu europskog izvoza.

2.1.1. Južna Koreja

Izvoz iz EU-a u Koreju **povećao se** za 59,2 % od početka primjene sporazuma o slobodnoj trgovini⁴. Trgovinski deficit EU-a koji je 2010. iznosio 11,6 milijardi EUR pretvorio se u **suficit** od 3,1 milijardu EUR 2016.

Međutim, izvoz iz EU-a smanjio se 2016. za 6,9 % prvi put tijekom primjene sporazuma o slobodnoj trgovini. Izvoz iz EU-a osobito se smanjio u sektorima **strojeva i aparata** (za 8,2 %) i **prijevozne opreme** (za 6,4 %). Ta dva sektora čine više od 50 % izvoza iz EU-a u Koreju.

Uvoz iz Koreje ukupno je ostao relativno **stabilan**. U 2016. smanjio se i uvoz iz Koreje za 2,2 %. Zabilježeno je i smanjenje uvoza iz Koreje od 4,9 % u sektorima **strojeva i aparata** te **prijevozne opreme**.

U sporazumu o slobodnoj trgovini između EU-a i Koreje **motorna vozila** bila su sektor od posebnog interesa te je izvoz iz EU-a u tom području zabilježio **iznimno dobar rezultat**.

Izvoz motornih vozila iz EU-a povećao se za 244 % od početka primjene sporazuma o slobodnoj trgovini i čini 13 % ukupnog izvoza iz EU-a u Koreju.

Uvoz iz Koreje u EU povećao se za 53 %, što čini 10 % ukupnog uvoza iz Koreje u EU.

Međutim, izvoz motornih vozila iz EU-a smanjio se 2016. za 7,5 % (djelomično zbog skandala s dizelskim motorima), a uvoz se smanjio za 9 %.

Daljnji su razlozi smanjenja ukupnog izvoza iz EU-a smanjenje **izvoza nafte iz Ujedinjene Kraljevine** (zbog završetka sankcija Iranu) i manji broj isporuka **zrakoplova** (pri čemu je veći broj isporuka predviđen u sljedećim godinama).

³ Europska Komisija, komunikacija „Globalna Europa: natjecanje u svijetu”, COM (2006) 567.

⁴ Sporazum o slobodnoj trgovini između EU-a i Koreje primjenjuje se od srpnja 2011.

Izvoz pomogao austrijskom proizvođaču opreme za penjanje da dosegne vrh

Uklanjanje carina koje je rezultat trgovinskog sporazuma između EU-a i Koreje pomoglo je društvu AustriAlpin da počne poslovati u Južnoj Koreji i da poboljša svoj položaj na azijskom i na globalnom tržištu. Proizvođač opreme za penjanje sada izvozi približno 80 % svojih proizvoda, velikim dijelom zahvaljujući trgovinskim sporazumima EU-a.

Iako je u društvu zaposleno manje od 100 osoba, ukupna prodaja društva AustriAlpin iznosila je 2015. 8,5 milijuna EUR, a od toga je 7,1 milijun EUR činio izvoz.

Francuski proizvođač organske kozmetike ostvario uspjeh u Južnoj Koreji

Laboratoire Soniam proizvodi biljne ekstrakte za kozmetičku industriju. Malo društvo ostvarilo je korist od trgovinskog sporazuma između EU-a i Koreje jer su smanjene carine pomogle društvu da ponudi svoje proizvode po privlačnijim cijenama.

Uz pomoć certifikacije Ecocert za organske proizvode i oznake „proizvedeno u Francuskoj“, izvoz društva Soniam u Koreju povećao se za 20 % tijekom 2016.

2.1.2. Kolumbija i Peru

EU je drugi najveći trgovinski partner Kolumbije i treći najveći partner Perua. Od početka primjene sporazuma o slobodnoj trgovini⁵ **bilateralna trgovina** između EU-a i Kolumbije **smanjila se** za 23,5 %, a između EU-a i Perua za 11 %. To se uglavnom može pripisati **usporavanju** gospodarskog rasta u Latinskoj Americi i **smanjenju cijena robe** na globalnom tržištu, što je utjecalo na izvoz obiju zemalja.

Međutim, sporazum o slobodnoj trgovini imao je **stabilizirajući učinak**: ukupno smanjenje globalne trgovine tih dviju zemalja u istom razdoblju (približno 36 % za Kolumbiju i 18 % za Peru) veće je od smanjenja trgovine s EU-om. Može se pretpostaviti da bi bez sporazuma o slobodnoj trgovini smanjenje trgovine s EU-om vjerojatno bilo još veće.

Izvoz iz EU-a u **Kolumbiju** povećao se za 18 % tijekom prve dvije godine primjene sporazuma o slobodnoj trgovini, ali se smanjio za 17 % 2016. zbog slabe potražnje. Uvoz iz Kolumbije u EU smanjio se za 37,5 % od početka primjene sporazuma o slobodnoj trgovini.

U slučaju **Perua**, u usporedbi s 2012. izvoz iz EU-a povećao se za 4 %, dok se uvoz smanjio do kraja 2016., isto za 4 %.

Međutim, unatoč skromnom ukupnom razvoju trgovine, izvoz **poljoprivrednih proizvoda** iz EU-a na oba tržišta znatno se **povećao**, uz povećanje izvoza od 82 % u Kolumbiju i 73 % u Peru. Isto vrijedi i za uvoz iz Kolumbije i Perua u EU, uz povećanje

⁵ Sporazum o slobodnoj trgovini između EU-a i Perua primjenjuje se od ožujka 2013., a između EU-a i Kolumbije od kolovoza 2013.

uvoza od 33 % iz Kolumbije (45 % za kavu) i 19 % iz Perua (120 % za voće, 30 % za ribu i mekušce te 226 % za kakao).

U istom se razdoblju **smanjio** uvoz **sirovina i minerala** iz te dvije zemlje.

Luksemburško pivo u kolumbijskim kafićima

Trgovinski sporazum EU-a s Kolumbijom i Peruom pomogao je luksemburškoj pivovari „Brasserie Nationale” poznatoj po svom pivu Bofferding da počne izvoziti u Kolumbiju – tržište koje je 100 puta veće od luksemburškog tržišta. Zahvaljujući sporazumu društvo izravno rješava sve zahtjeve za izvoz i ne mora se oslanjati na stručnjake ili pregovarati s posrednikom svaki put kada šalje spremnik u Kolumbiju.

Dobar izvoz u Kolumbiju povećao je rast pivovare koja sada izvozi 34 000 hektolitara piva godišnje.

Austrijsko vino izazvalo senzaciju u Andama

Vinarija Rainer Wess nalazi se u dolini Wachau u Austriji. Proizvodi vino od 2003. i izvozi 65 % svojih proizvoda u više od dvanaest zemalja.

Trgovinski sporazum EU-a s Kolumbijom i Peruom omogućio je društvu da ostvari korist od nižih carina i manjeg administrativnog opterećenja. Njegovo vino sada postaje sve popularnije u nekim od najboljih restorana u Limi, glavnom gradu Perua.

2.1.3. Srednja Amerika

U pogledu sporazuma o slobodnoj trgovini sa Srednjom Amerikom⁶, **trgovina se povećava** . Izvoz iz EU-a povećao se za 22 %, a uvoz iz pet zemalja Srednje Amerike povećao se za 18,3 %.

Jedina je **iznimka Kostarika** , koja je pretrpjela štetu zbog premještaja prethodno velikog izvoznika informatičkih komponenti u Aziju. Kao posljedica toga izvoz uredske i telekomunikacijske opreme iz Kostarike smanjio se za gotovo 94 % u 2015. Njezin se izvoz u EU te godine smanjio za 40 % zbog čega su i ukupni trgovinski tokovi između EU-a i Srednje Amerike pali na negativnu vrijednost od 0,78 %.

Glavno je odredište izvoza iz EU-a u Srednju Ameriku Kostarika (25 %), nakon čega slijede Panama (24 %) i Gvatemala (22 %).

Belgijsko društvo za prženje kave uspostavlja partnerstva diljem svijeta

Belgijsko društvo za prženje kave OR osnovano je 2001. i otada se širi na međunarodna tržišta, u uvjerenju da se najbolja zrna kave dobivaju izravno od poljoprivrednika.

Trgovinski sporazumi EU-a sa zemljama iz Srednje i Južne Amerike olakšali su europskim

⁶ Sporazum o slobodnoj trgovini s Hondurasom, Nikaragvom i Panamom privremeno se primjenjuje od 1. kolovoza 2013., s Kostarikom i El Salvadorom od 1. listopada 2013., a s Gvatemalom od 1. prosinca 2013. – time je obuhvaćeno svih šest partnera na strani Srednje Amerike.

društvima dobivanje kave iz te regije. Nadalje, korist od sporazuma ostvarilo je i lokalno stanovništvo jer se od izvoznika iz tih zemalja zahtijeva da ispune standarde EU-a o uvjetima rada i zaštiti okoliša.

2.2. Carinske kvote

Za uvoz robe koja podliježe carinskim kvotama naplatit će se niže uvozne carine u okviru dogovorenih količina. Za robu koja prelazi te količine uvozna carina bit će viša.

2.2.1. Kolumbija i Peru

I **Kolumbija** i **Peru** upotrebljavaju svoje carinske kvote za **šećer**. Peru sve više upotrebljava i kvote za kukuruz šećerac i češnjak, dok se za ostale proizvode carinske kvote slabo upotrebljavaju.

EU ukupno u velikoj mjeri upotrebljava carinske kvote uspostavljene sporazumom. Međutim, za neke je proizvode stopa iskorištenosti vrlo niska, na primjer za izvoz **sira** u Kolumbiju upotrijebljeno je samo 7,9 % ukupne kvote, a u Peruu 4,3 %; za izvoz **šećernih proizvoda** u Kolumbiju upotrijebljeno je samo 3,8 % ukupne kvote.

2.2.2. Srednja Amerika

Srednja Amerika upotrijebila je carinske kvote samo za **šećer** i **rum**, a ostale carinske kvote nisu iskorištene.

EU-u su odobrene carinske kvote za četiri proizvoda, ali **iskorištenost je i dalje slaba**: 26 % ukupne kvote upotrijebljeno je za sušene šunke, 14 % za mlijeko u prahu, 44 % za sir i samo 4,9 % za prerađenu svinjetinu.

2.3. Stopa iskorištenosti povlastica

Stopa iskorištenosti povlastica otkriva mjeru u kojoj poduzeća upotrebljavaju carinske povlastice koje su im omogućene sporazumom EU-a o slobodnoj trgovini.

Njome se uzima u obzir ukupan uvoz iz partnerske zemlje u EU (ili obrnuto) koji je bio *prihvatljiv* za povlaštene carine. Zatim prikazuje udio od tog ukupnog uvoza za koji je smanjena carina *stvarno* iskorištena⁷.

Procjena mjere u kojoj izvoznici iz EU-a iskorištavaju carinske povlastice dogovorene sporazumima o slobodnoj trgovini važna je mjera učinkovitosti tih sporazuma.

2.3.1. Južna Koreja

Stopa iskorištenosti povlastica za **izvoz iz EU-a** u Koreju iznosila je 71 % 2016. i to je dosad najviša stopa. Ona je 2015. iznosila 68 %, a 2013. i 2014. 65 %. Upotreba povlastica bila je veća za poljoprivredne proizvode nego za industrijske proizvode (86 % u usporedbi sa 64 %). Najviše ukupne stope iskorištavanja povlastica odnose se na **prijevoznu opremu te žive životinje i proizvode životinjskog podrijetla** (93 %).

⁷ Vidi Prilog 3. za detaljnije pojašnjenje.

Upotreba smanjenih carinskih stopa bila je manja od 50 % za izvoz mineralnih proizvoda, bisera i dragog kamenja, osnovnih metala i strojeva iz EU-a.

Korejski izvoznici upotrebljavali su 2016. carinske povlastice za 87 % svojeg prihvatljivog izvoza. Stopa iskorištenosti povlastica bila je veća od 90 % za mineralne proizvode, prijevoznu opremu te plastiku i gumu, a 9 % za drvo i 34 % za bisere. Koreja je upotrebljavala smanjene carinske stope za strojeve mnogo više nego izvoznici iz EU-a u Koreju (uz stopu iskorištenosti povlastica od 72 % u usporedbi s 48 %).

2.3.2. Kolumbija i Peru

Na osnovi statističkih podataka za Kolumbiju stopa iskorištenosti povlastica za **izvoz iz EU-a** u Kolumbiju iznosila je 70,6 % 2016. (u usporedbi s 50,7 % 2014.). Za Peru nisu dostupni podaci.

Za **izvoz iz Kolumbije i Perua** na tržište EU-a više od 95 % prihvatljivog uvoza odvija se na temelju povlaštenih stopa.

2.3.3. Srednja Amerika

Za Srednju Ameriku bili su dostupni samo statistički podaci o izvozu iz EU-a u Kostariku: samo je 16,6 % prihvatljivog **izvoza iz EU-a** u Kostariku ostvarivalo korist od sporazuma o slobodnoj trgovini.

U slučaju **izvoza iz Kostarike** u EU ta je stopa iznosila 92 %.

2.4. Usluge i ulaganje

2.4.1. Južna Koreja

Izvoz usluga iz EU-a u Koreju povećao se za 49 % od početka primjene sporazuma o slobodnoj trgovini, iako se izvoz 2015. smanjio za 7 %. **Uvoz usluga** iz Koreje ukupno se povećao za 32 %, a 2015. za 7,3 %.

Ulaganja EU-a u Koreji povećala su se za 32,8 % od početka primjene sporazuma o slobodnoj trgovini, a ulaganja Koreje u EU-u povećala su se za 60 %. Ulaganja EU-a u Koreji (49,7 milijardi EUR 2015.) približno su 2,5 puta veća od ulaganja Koreje u EU-u (20,9 milijardi EUR 2016.).

2.4.2. Kolumbija i Peru

U slučaju zemalja iz Latinske Amerike mogu se primijetiti mali napredci. **Izvoz usluga** iz EU-a u Kolumbiju ostao je stabilan, a izvoz u Peru povećao se za 11 %. **Uvoz** iz Kolumbije povećao se za 3 %, a uvoz iz Perua smanjio se za 6 %.

Ulaganja EU-a povećala su se za 4 % u Kolumbiji i za 15 % u Peru. EU je najveći strani ulagač u obje zemlje.

2.4.3. Srednja Amerika

Ukupna **trgovina uslugama EU-a** sa Srednjom Amerikom **smanjila se** za 3 %. Pojavile su se velike **fluktuacije** između izvoza i uvoza iz različitih zemalja Srednje Amerike, ali u slučaju Kostarike i Paname trgovina uslugama povećala se u oba smjera.

U toj je regiji Panama najveći trgovinski partner EU-a u uslugama (53 %), a slijede je Kostarika (21 %) i Gvatemala (13 %).

2.5. Tijela za provedbu

Sporazumi o slobodnoj trgovini nove generacije imaju sveobuhvatnu strukturu tijela za provedbu. Niz **pododbora** i **radnih skupina** sastaje se jednom godišnje i dostavlja izvješće Odboru za trgovinu (ili Odboru za pridruživanje u slučaju Srednje Amerike). Odbori za trgovinu koji se često osnivaju na razini ministarstava razmatraju razvoj u svim područjima i raspravljaju o utvrđenim problemima u provedbi sporazuma o slobodnoj trgovini u svrhu pronalaska njihova rješenja.

2.5.1. Južna Koreja

Glavna pitanja iznesena tijekom izvještajnog razdoblja u Odboru za trgovinu s Korejom bila su **sanitarna i fitosanitarna** pitanja, točnije pristup tržištu za govedinu i regionalizacija u vezi s izvozom svinjetine, ali ta se pitanja tek trebaju riješiti. S druge strane, dobra suradnja s Korejom po pitanju **dobrobiti životinja** primjer je koji treba slijediti. Iskustvo s Korejom u pogledu sanitarnih i fitosanitarnih pitanja pokazuje važnost uključivanja jasnih i detaljnih poglavlja o sanitarnim i fitosanitarnim mjerama u sporazume o slobodnoj trgovini.

U području zaštite **intelektualnog vlasništva** i dalje su otvorena pitanja prava javnog izvođenja te dodavanja novih oznaka zemljopisnog podrijetla za zaštitu na temelju sporazuma o slobodnoj trgovini, koje nije bilo uspješno unatoč zahtjevima EU-a koji se upućuju od 2014.

Intenzivno se raspravljalo i o trgovini i **održivom razvoju**, pri čemu je naglasak bio na tome da Koreja ratificira i provede konvencije Međunarodne organizacije rada te na zaštiti prava radnika. Nažalost, te rasprave još nisu dovele do rješavanja utvrđenih problema.

Sporazum o slobodnoj trgovini sadržava i jasne odredbe o transparentnosti **javne nabave** koje bi omogućile praćenje učinkovitog pristupa društava iz EU-a tržištu u Koreji. Međutim, Koreja još uvijek nije dostavila podatke o ugovorima o javnoj nabavi koji su dodijeljeni društvima iz EU-a. O tome će se raspravljati na sljedećem sastanku radne skupine za javnu nabavu.

2.5.2. Kolumbija i Peru

Kolumbija je 2016. ostvarila dobar napredak u rješavanju **sanitarnih i fitosanitarnih** pitanja (tj. provedba pristupa jedinstvenog subjekta, postupak sastavljanja prethodnih popisa) te diskriminirajućeg režima za jaka alkoholna pića donošenjem novog zakona koji je stupio na snagu 1. siječnja 2017. Vrijednost izvoza jakih alkoholnih pića iz EU-a u Kolumbiju iznosila je 2016. 43,7 milijuna EUR, što čini 12 % ukupnog izvoza poljoprivrednih proizvoda iz EU-a u Kolumbiju. U području sanitarnih i fitosanitarnih mjera napredak je ostvario i Peru, iako je i dalje potreban dodatni razvoj.

Načelo regionalizacije utvrđeno je u poglavlju o sanitarnim i fitosanitarnim mjerama te ga i Kolumbija i Peru primjenjuju na uvoz iz EU-a.

U Kolumbiji je došlo do pozitivnog napretka u raspravi o pristupu tržištu za **javnu nabavu** na razinama ispod središnje razine.

U Peruu su i dalje prisutni problemi kao što je diskriminirajući tretman uvezenih **jakih alkoholnih pića** te problem u pogledu **prava javnog izvođenja**.

Provedba **oznaka zemljopisnog podrijetla** i dalje je problem u obje zemlje. I dalje je otvoreno pitanje **izravnog slanja** u kojem EU želi zadržati povlastice na temelju sporazuma o slobodnoj trgovini za pošiljke koje se dijele tijekom provoza.

2.5.3. Srednja Amerika

U slučaju Srednje Amerike glavna se pitanja odnose na:

- provedbu **oznaka zemljopisnog podrijetla** (osobito u Gvatemali i Hondurasu),
- **javnu nabavu** (Panama),
- poreznu diskriminaciju **piva** (Kostarika) i
- provedbu obveza usmjerenih na bolju regionalnu integraciju u pogledu određenih **tehničkih propisa**.

3. PODRUČJA PRODUBLJENE I SVEOBUHVAATNE SLOBODNE TRGOVINE – UKRAJINA, MOLDOVA, GRUZIJA

Ukrajina, Republika Moldova (Moldova) i Gruzija zaključile su s EU-om pojedinačne **sporazume o pridruživanju**. Tim se sporazumima predviđa produbljivanje **političkog pridruživanja** i postupna **gospodarska integracija** između EU-a i tih istočnih partnera.

Područja produbljene i sveobuhvatne slobodne trgovine **gospodarski su stupovi** sporazuma o pridruživanju i njima se uspostavljaju uvjeti za bolje gospodarske i trgovinske odnose. Njima se predviđa šire progresivno **približavanja zakonodavstva partnera** zakonodavstvu EU-a.

Svrha je DCFTA-i stvoriti **novi okvir** i klimu za trgovinu i ulaganja s tim partnerima i pridonijeti gospodarskom restrukturiranju, modernizaciji i diversifikaciji gospodarstava predmetnih zemalja. Zbog cilja postupne **integracije u unutarnje tržište EU-a** DCFTA-ama se nadilaze sporazumi o slobodnoj trgovini „nove generacije” te su oni jedinstvena vrsta trgovinskih sporazuma.

DCFTA-e imaju dvije glavne sastavnice:

1. postupno, uzajamno **otvaranje tržišta** (uklanjanje/smanjenje carina i uklanjanje necarinskih prepreka trgovini) obiju stranki uz određenu asimetriju u korist istočnih partnera; i
2. dalekosežno **regulatorno približavanje** pravu Unije u područjima povezanim s trgovinom.

3.1. Trgovinski tokovi

EU je najveći trgovinski partner svih triju zemalja te je činio 55 % (Moldova), 41 % (Ukrajina) i 30 % (Gruzija) ukupne trgovine 2016. EU ima pozitivnu trgovinsku bilancu sa sve tri zemlje.

3.1.1. Ukrajina

I **izvoz** iz EU-a u Ukrajinu i **uvoz** iz Ukrajine **povećali su se** za 17,6 % i 1,9 % u 2016. – prvoj godini primjene DCFTA-e⁸. To je velikim dijelom rezultat oporavka ukrajinskog gospodarstva koje se polagano oporavlja od recesije iz 2015. kada se BDP smanjio za 9,9 %, a neto izravna strana ulaganja pala su s 8,2 milijarde EUR 2012. na 3 milijarde EUR 2015.

3.1.2. Moldova

U razdoblju od 2014. do 2016. **izvoz** iz EU-a u Moldovu **smanjio se** za 13 % zbog manje domaće potražnje, unutarnjih problema (prijevara u bankarskom sektoru) i gospodarskih poteškoća u regiji. U istom se razdoblju **uvoz** iz Moldove u EU **povećao** za 13,5 %, najviše uvoz poljoprivrednih proizvoda, ali i strojeva, namještaja i odjeće.

⁸ DCFTA između EU-a i Ukrajine privremeno se primjenjuje od 1. siječnja 2016. DCFTA-e s Gruzijom i Moldovom privremeno se primjenjuju od 1. rujna 2014.

3.1.3. Gruzija

U razdoblju od 2014. do 2016. **izvoz** iz EU-a u Gruziju **povećao se** za 2,8 %, a **uvoz** iz te zemlje u EU **smanjio se** za 16,4 %. Smanjenje globalnih cijena robe bilo je jedan od glavnih uzroka manje vrijednosti izvoza iz Gruzije jer se on većinom sastoji od sirovina i poluproizvoda. Međutim, razina izvoza ostala je stabilna u pogledu obujma.

Geodezija i topografija EU-a ostvaruju korist od ukrajinskih dronova i usluga nakon prodaje

Društvo Drone.ua sa sjedištem u Kijevu proizvodi bespilotne zračne letjelice ili dronove koji se prodaju u Europi. Osnovao je zajednički pothvat u Litvi pod nazivom UAV.tools kako bi proširilo svoju tehnologiju u petnaest europskih zemalja. Uskoro će otvorite urede u Ujedinjenoj Kraljevini i Moldovi.

Društvo ne izvozi samo letjelice, već pruža i tehničku potporu, obuku i obradu podataka. U Ukrajini se dronovi upotrebljavaju u poljoprivredi, a u EU-u se često upotrebljavaju za geodeziju i topografiju.

Ukrajina ojačala svoj položaj u području hrane za životinje

U svibnju 2017. ukrajinsko društvo Kormotech LLC uključeno je na popis 50 najboljih proizvođača hrane za kućne ljubimce u svijetu i u Europi (na popisu se nalaze samo tri društva iz srednje i istočne Europe).

Uz pomoć DCFTA-e u posljednje dvije godine proizvodi društva (hrana za mačke i pse) počeli su osvajati nova tržišta u EU-u jer proizvodna postrojenja društva ispunjavaju europske standarde za sigurnost i kvalitetu hrane. Kormotech LLC godišnje proizvodi 16 000 tona mokre i 30 000 tona suhe gotove hrane i izvozi je u 15 zemalja.

3.2. Carinske kvote

Nijedan od triju partnera nije u potpunosti iskoristio carinske kvote za poljoprivredne proizvode zbog neusklađenosti sa sanitarnim i fitosanitarnim zahtjevima EU-a.

Ukrajina je iskoristila 11 od ukupno 36 carinskih kvota.

Moldova je iskoristila carinske kvote za dvije skupine proizvoda od ukupno šest skupina.

Gruziji je bescarinska kvota odobrena samo za svježi i rashlađeni češnjak, ali ni ona nije iskorištena.

3.3. Stope iskorištenosti povlastica

Te su stope dostupne samo za izvoz iz istočnih partnera u EU. Stope su vrlo **visoke**, približno 80 % za Gruziju i 90 % za Ukrajinu i Moldovu.

3.4. Usluge i ulaganje

S obzirom na **usluge**, i **izvoz** iz EU-a u Moldovu i **uvoz** iz Moldove **povećali su se** za 3 % i 17 % u razdoblju od 2014. do 2015., a u slučaju Gruzije ostali su **stabilni**.

Tokovi ulaganja EU-a u Moldovu i iz nje isto su se **povećali** u oba smjera (ulaganje EU-a u Moldovi za 127 %, ulaganje Moldove u EU-u za 67 %), iako su apsolutne vrijednosti ostale vrlo niske. U slučaju Gruzije tokovi ulaganja ostali su stabilni⁹.

3.5. Tijela za provedbu

Regulatorno približavanje ključna je sastavnica provedbe DCFTA-i. To je bila glavna tema na sastancima tijela za provedbu – odborâ za pridruživanje u sastavu zaduženom za trgovinu i četiri tematska pododbora za:

- carinu,
- oznake zemljopisnog podrijetla,
- sanitarne i fitosanitarne mjere te
- trgovinu i održivi razvoj.

U pogledu **sanitarnih i fitosanitarnih mjera** EU i Moldova zajedno su donijeli sveobuhvatnu strategiju, a EU i Gruzija zakonodavni plan. Službeno donošenje strategije za sanitarne i fitosanitarne mjere s Ukrajinom predviđeno je u drugoj polovini 2017. Ti dokumenti postaju sastavni dio sporazuma o pridruživanju / DCFTA-i i služit će kao smjernice partnerskim zemljama u pravnom približavanju i jačanju institucionalnih kapaciteta u nadolazećim godinama.

Slični planovi reforme doneseni su za **tehničke propise i standarde**. Međutim, u oba će se područja morati ojačati administrativni kapaciteti u sve tri zemlje kako bi se izvršio preostali rad i osigurala učinkovita provedba i izvršavanje zakona.

S obzirom na **javnu nabavu** u svim su zemljama pripremljene sveobuhvatne strategije reforme. Napominje se i da su i Moldova i Ukrajina 2016. pristupile Sporazumu o javnoj nabavi WTO-a.

S obzirom na **prepreke trgovini** Ukrajina je primjenjivala (od srpnja 2016. do srpnja 2017.) izvozne carine na otpatke metala i još uvijek primjenjuje zabranu izvoza drva koja nije u skladu s DCFTA-om i WTO-om. U pogledu zaštite oznaka zemljopisnog podrijetla EU-a u Gruziji, obje su strane uložile velike napore da s tržišta uklone nazive koji su u suprotnosti s oznakama zemljopisnog podrijetla koje su zaštićene u EU-u. U Moldovi su prisutni problemi sa zaštitom određenih oznaka zemljopisnog podrijetla EU-a, kao što je *Prosecco*, te netransparentnim i diskriminacijskim mjerama koje utječu na sektor distribucije električne energije. O uklanjanju tih prepreka raspravlja se u tijelima za provedbu DCFTA-e i na političkoj razini.

Za **regulatorno približavanje i jačanje institucionalnih kapaciteta** bit će potrebni stalni naponi nadležnih tijela partnerskih zemalja i EU-a. O tome ovisi učinkovita provedba DCFTA-i i olakšavanje trgovine između EU-a i njegovih partnera.

⁹ Za trgovinu uslugama između EU-a i Ukrajine nisu dostupni podaci za razdoblje od početka primjene DCFTA-e.

EU pruža **financijsku i tehničku potporu** reformama i jačanju institucionalnih kapaciteta u područjima povezanim s trgovinom, uključujući:

- uklanjanje tehničkih prepreka trgovini (usklađivanjem infrastrukture za normizaciju i mjeriteljstvo, sustava ocjenjivanja sukladnosti (uključujući akreditaciju tijela za ocjenjivanje) i sustava za nadzor nad tržištem sa standardima EU-a),
- uvođenje pravila o tržišnom natjecanju (uključujući i pravila o državnoj potpori),
- približavanje sanitarnih i fitosanitarnih mjera sustavu EU-a (osobito u jačanju institucionalnih kapaciteta u području kontrole sigurnosti hrane),
- zaštitu i izvršavanje prava intelektualnog vlasništva,
- usklađivanje sustava javne nabave u svrhu uzajamnog otvaranja tržišta,
- promicanje organizacija proizvođača i optimizacije vrijednosnog lanca,
- razvoj MSP-ova.

S obzirom na razvoj MSP-ova tri zemlje ostvaruju korist od **Instrumenta DCFTA-e za mala i srednja poduzeća** (200 milijuna EUR za sve tri zemlje).

4. SPORAZUMI O GOSPODARSKOM PARTNERSTVU – AFRIČKE, KARIPSKE I PACIFIČKE (AKP) ZEMLJE

Broj primijenjenih sporazuma o gospodarskom partnerstvu (SGP-ovi) povećao se 2016. na sedam te obuhvaća 28 zemalja:

- zemlje u podregiji Kariba, Pacifika te istočne i južne Afrike (ESA),
- Kamerun u srednjoj Africi,
- zemlje SGP-a iz Južnoafričke razvojne zajednice,
- Ganu i Côte d'Ivoire u zapadnoj Africi.

4.1. Stanje sporazuma

4.1.1. SADC

Do prekretnice je došlo u lipnju 2016. kada je **EU potpisao SGP** sa šest zemalja Južnoafričke razvojne zajednice (SADC), sporazum koji se privremeno počeo primjenjivati u listopadu 2016. Uz **klasične odredbe o trgovini** zemlje SADC-a koje sudjeluju u sporazumu (Bocvana, Lesoto, Namibija, Južna Afrika, Svazi i Mozambik) i EU obvezali su se na partnerstvo koje se temelji na **održivom razvoju**, uključujući i poštovanje socijalnih standarda i standarda zaštite okoliša.

Sporazumom se izravno podupire gospodarska integracija regije te pogoduje razvoju bližih veza između tih šest naroda. U 2016. samo **Mozambik** (sedma zemlja SADC-a) još nije ratificirao sporazum i nije ga primjenjivao.

4.1.2. Zapadna Afrika

Privremenu primjenu SGP-a s regijom zapadne Afrike zadržavaju **potpisi koji nedostaju** – potpisi triju zemalja od njih 16. U međuvremenu dvije su zemlje iz te regije, **Côte d'Ivoire** i **Gana**, potpisale i **ratificirale** svoje pojedinačne SGP-ove¹⁰. Côte d'Ivoire počela je primjenjivati svoj SGP u rujnu 2016., a Europski parlament dao je svoj pristanak za sporazum s Ganom 1. prosinca 2016. čime je omogućena njegova privremena primjena.

4.1.3. Istočnoafrička zajednica (EAC)

Ovdje su bili potrebni **potpisi** još **triju zemalja** (od njih pet) prije dobivanja pristanka Europskog parlamenta i početka privremene primjene.

4.2. Trgovinski tokovi

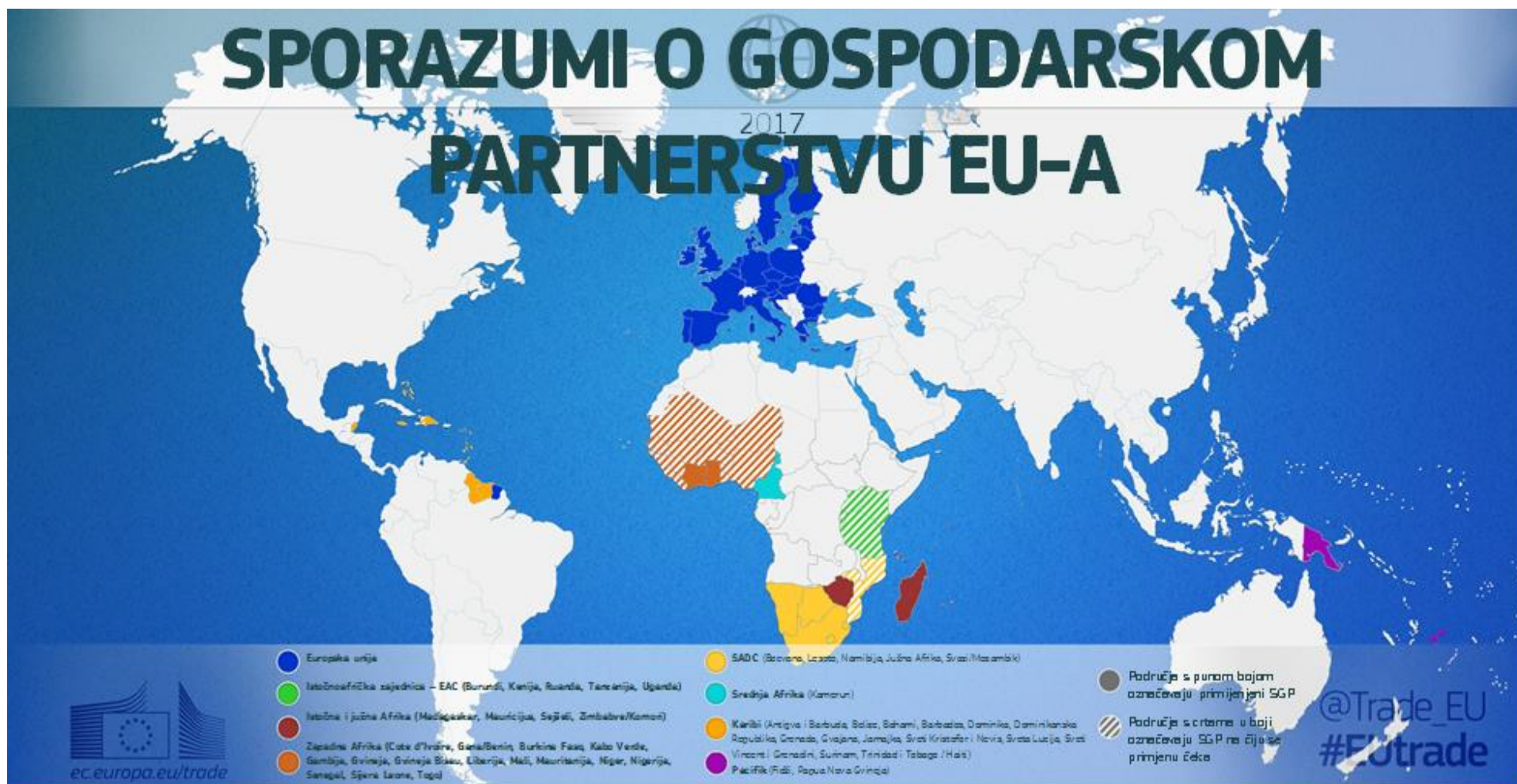
Razvoj trgovine u primijenjenim SGP-ovima obuhvaćenima ovim izvješćem (s karipskim partnerima (Cariforum), pacifičkim partnerima te partnerima iz istočne i južne Afrike i Kamerunom) pokazuje **različito stanje**. Neke zemlje, kao što su Kamerun i Fidži, ne provode SGP-ove dovoljno dugo da bi se mogli donijeti bilo kakvi čvrsti zaključci. Međutim, u drugim su zemljama proteklih godina zabilježene **fluktuacije u trgovini** u oba smjera, a one su u nekim slučajevima povezane s **fluktuacijama cijena robe** koje utječu na izvoz partnera u SGP-u.

¹⁰ U oba je SGP-a predviđena njihova zamjena SGP-om između zapadne Afrike i EU-a kada se on počne primjenjivati.

U nekim je zemljama zabilježen stalan **rast** izvoza u EU, osobito u **Madagaskaru** i **Dominikanskoj Republici**.

SPORAZUMI O GOSPODARSKOM PARTNERSTVU EU-A

2017

U svim regijama AKP-a, osim Kariba, partnerske zemlje EU-a u SGP-u imaju **pozitivnu trgovinsku bilancu** s EU-om.

Na **Karibima** izvoz u EU **opada** od 2013., uz određene iznimke. U 2016. došlo je do pada od 23 % koji je povezan sa smanjenjem cijena robe koje je pogodilo izvoz iz Trinidada i Tobaga.

4.3. Ulaganje

Ulaganje EU-a na području partnera u SGP-u **povećava se**, osim u slučaju Cariforuma gdje je ulaganje EU-a ostalo **stabilno**. Ulaganje Cariforuma u EU-u povećalo se.

Tekstil s Madagaskara za potrošače iz EU-a

Sektor proizvodnje tekstila i odjeće na Madagaskaru ostvario je korist od sklapanja SGP-a kojim mu se pruža pristup EU-u bez carina i kvota te bolja pravila o podrijetlu. Nakon početka primjene SGP-a u 2012. izvoz s Madagaskara u EU povećavao se za gotovo 15 % godišnje. Tekstil i odjeća bili su 2015. njegovi glavni izvozni proizvodi koji su vrijedili više od 300 milijuna EUR i činili gotovo trećinu ukupnog izvoza s Madagaskara u EU.

Jedan je od korisnika i lokalno društvo za proizvodnju tekstila – Epsilon. Broj njegovih zaposlenika povećao se s početnih 100 na 2 000. SGP je pomogao i u stvaranju boljih životnih uvjeta za zaposlenike i njihove obitelji.

4.4. Potpora EU-a za provedbu SGP-a

Važno je razviti mehanizme za praćenje kako bi se pratili funkcioniranje i učinak SGP-ova te kako bi se osiguralo da se razvojnom suradnjom i pomoći povezanom s trgovinom podupire provedba SGP-ova.

U poglavljima o gospodarskoj i razvojnoj suradnji u nekoliko SGP-ova EU se obvezao na suradnju s predmetnim zemljama, uglavnom preko financijske i tehničke pomoći.

EU je koordinirao provedbu SGP-a s **razvojnou politikou, suradnjou i pomoću za trgovinu** preko rasprava s nadležnim tijelima na razini zemlje, privatnim sektorom i udrugama civilnog društva.

Zajedno su razvili „**nacionalne planove provedbe SGP-a**”. Oni su usmjereni na utvrđivanje potreba zemalja s obzirom na:

- usklađenost i praćenje SGP-ova te upravljanje njima,
- komunikaciju o SGP-ovima,
- promicanje poslovnog okruženja koje zemljama i poduzećima omogućuje da potpuno iskoriste prednosti sporazuma.

To promicanje podrazumijeva provedbu **potrebnih reformi** kako bi se:

- potaknuli rast, gospodarska diversifikacija i lokalna dodana vrijednost,
- privukla ulaganja i
- podržalo stvaranje radnih mjesta.

Na osnovi toga EU **utvrđuje potrebe i ispituje veze** između različitih mogućih izvora financiranja. Oni mogu uključivati financiranje iz:

- različitih instrumenata za razvojnu pomoć EU-a na nacionalnoj i regionalnoj razini te među zemljama AKP-a,
- država članica EU-a,
- Europske investicijske banke,
- drugih financijskih institucija za razvoj i drugih mogućih donatora.

Sveukupno će nacionalni planovi provedbe pomoći na dosljedan i učinkovit način ujediniti odgovore na izazove u provedbi SGP-a i na prilike koje on pruža.

4.5. Razvojna pomoć

Uz druge izvore financiranja EU-a koji su neizravno usmjereni na potrebe povezane sa SGP-om, za različite regije i zemlje koje provode SGP namijenjena je i razvojna pomoć.

Na **Karibima** je regionalnom programu za Cariforum dodijeljeno više od 100 milijuna EUR na temelju 11. europskog razvojnog fonda kako bi se ojačali procesi regionalne suradnje i integracije.

I u **pacifičkim** su zemljama regionalna trgovina, poslovno okruženje i uključivanje privatnog sektora utvrđeni kao prioriteti regionalne omotnice od 50 milijuna EUR.

U regiji **ESA-e** omotnice od 10 milijuna EUR dodijeljene su svakoj od četiriju zemalja SGP-a na temelju regionalnog programa za istočnu i južnu Afriku.

U **zapadnoj Africi** završene su pripreme za pružanje sredstava iz programa regionalne konkurentnosti za Genu i Côte d'Ivoire. To će uključivati posebne aktivnosti povezane s provedbom SGP-a.

U **srednjoj Africi** Kamerun procjenjuje kako upotrijebiti sredstva koja su mu stavljena na raspolaganje na temelju regionalne omotnice za regionalnu integraciju od 211 milijuna EUR.

U zemljama **AKP-a** EU je općenito uložio znatne napore u poticanje trgovine poljoprivredno-prehrambenim proizvodima i ulaganja kako bi pomogao tim zemljama da ostvare korist od SGP-ova.

4.6. Institucionalna aktivnost

Provedene su znatne institucionalne aktivnosti na temelju SGP-ova obuhvaćenih ovim izvješćem:

- **upravljačka tijela SGP-a** za Cariforum, Kamerun i ESA-u (ali ne i za Pacifik) održala su godišnje sastanke,
- **predstavnici civilnog društva** sastali su se na drugom sastanku Zajedničkog savjetodavnog odbora za SGP između Cariforuma i EU-a (Bruxelles, travanj 2016.).

Više informacija o tim sastancima nalazi se u radnom dokumentu službi Komisije priloženom ovom izvješću.

5. SPORAZUMI O SLOBODNOJ TRGOVINI „PRVE GENERACIJE”

EU je sklopio sporazume o slobodnoj trgovini „prve generacije” prije **komunikacije „Globalna Europa”** iz 2006. Tim sporazumima o slobodnoj trgovini obično je obuhvaćena

samo trgovina robom i čak su se i poljoprivredni proizvodi često naknadno dodavali njihovu području primjene.

Sporazumi o slobodnoj trgovini u toj kategoriji vrlo su različiti i uključuju:

- carinsku uniju s Turskom,
- sporazume o slobodnoj trgovini s Islandom, Norveškom¹¹ i Švicarskom iz 1970-ih,
- sporazume o slobodnoj trgovini s Farskim otocima, Meksikom, Čileom i Južnom Afrikom,
- sporazume o slobodnoj trgovini sa sredozemnim partnerima EU-a¹² kao dio sporazuma o pridruživanju sklopljenih s tim partnerima u 1990-ima¹³.

Planira se unaprijediti većinu tih sporazuma o slobodnoj trgovini u sveobuhvatne sporazume o slobodnoj trgovini koji bolje odgovaraju složenijim gospodarskim razmjenama do kojih danas dolazi između EU-a i njegovih partnera. U tijeku su pregovori o unapređenju sporazuma o slobodnoj trgovini s **Meksikom**, a započeli su i pregovori s **Marokom** i **Tunisom**. U tijeku su pripreme za početak pregovora za modernizaciju carinske unije s **Turskom** i sporazuma o slobodnoj trgovini s **Čileom**, dok je sporazum o slobodnoj trgovini s **Južnom Afrikom** zamijenjen SGP-om sa SADC-om.

Izvoz tradicionalne talijanske tjestenine u Južnu Afriku

Pasta Astorino, obiteljsko poduzeće iz Kalabrije, proizvodi i prodaje tjesteninu u Italiji i inozemstvu. Trgovinski sporazum između EU-a i Južne Afrike stupio je na snagu 2000. Doveo je do znatnog povećanja izvoza europske tjestenine u Južnu Afriku, i u smislu vrijednosti (43 %) i u smislu količine (67 %).

Zahvaljujući trgovinskom sporazumu između EU-a i Južne Afrike Pasta Astorino počeo je poslovati u Južnoj Africi te je 2015. izvezao jednu tonu tjestenine. Od trgovinskog sporazuma EU-a korist su ostvarila i lokalna poduzeća koja su dobavljači društva.

5.1. Trgovinski tokovi

Razvoj trgovine ukupno je bio pozitivan jer se u razdoblju primjene sporazuma o slobodnoj trgovini dvosmjerna trgovina povećala u svim slučajevima.

5.1.1. Švicarska

Švicarska je treći najveći trgovinski partner EU-a te su se od 2002. i **izvoz iz EU-a i uvoz u EU** povećali za 96 %.

5.1.2. Turska

Turska je peti najveći trgovinski partner EU-a. Tijekom razdoblja primjene **izvoz iz EU-a u Tursku povećao se** za 185 %, a uvoz za 160 %. Međutim, izvoz iz EU-a u Tursku **stabilan je**

¹¹ Sporazum o Europskom gospodarskom prostoru (EGP) iz 1992. s Islandom i Norveškom poboljšao je slobodno kretanje robe, usluga, ulaganja i osoba na tom području. Taj sporazum nije predmet ovog izvješća.

¹² Alžir, Egipat, Izrael, Jordan, Libanon, Maroko, Palestina i Tunis.

¹³ Vidi cjeloviti popis u Prilogu 2.

od 2014., a uvoz se i dalje povećava što je dovelo do smanjenja trgovinske bilance EU-a s 20 milijardi EUR na 10 milijardi EUR.

5.1.3. Čile

Što se tiče Čilea, izvoz iz EU-a povećao se za 170 % od 2002., gotovo tri puta više nego uvoz, koji se u tom razdoblju povećao za 50 %. Međutim, budući da je Čile sklopio velik broj sporazuma o slobodnoj trgovini s ostalim trgovinskim partnerima nakon sklapanja sporazuma o slobodnoj trgovini između EU-a i Čilea, EU je s vremenom progresivno **izgubio tržišni udio u Čileu** u korist ostalih trgovinskih partnera¹⁴.

Izvoz austrijskog tijesta u Meksiko

Backaldrin je proizvođač sastojaka za pečenje u obiteljskom vlasništvu iz Astena, Gornja Austrija. Društvo je izumilo pecivo Kornspitz i izvozi svoje proizvode u više od 100 zemalja. Trgovinski sporazum između EU-a i Meksika iz 2001. pomogao je društvu Backaldrin da uđe na meksičko tržište.

Backaldrin sada izvozi 80 % svojih proizvoda, a dobro međunarodno poslovanje osiguralo je stalna ulaganja i stvaranje radnih mjesta. Backaldrin je 2013. otvorio centar za inovacije i tehnologiju te očekuje da će u bliskoj budućnosti stvoriti 50 radnih mjesta za visokokvalificirane radnike.

5.1.4. Sredozemne zemlje

Sporazumima sa sredozemnim zemljama predviđa se **uzajamna liberalizacija** sve trgovine industrijskom robom te, u različitoj mjeri, trgovine poljoprivrednim proizvodima, prerađenim poljoprivrednim proizvodima i proizvodima ribarstva.

Ti sporazumi obično sadržavaju **elemente asimetrije**, na primjer duga prijelazna razdoblja i/ili manje dalekosežnu liberalizaciju trgovine poljoprivrednim proizvodima. To pogoduje sredozemnim partnerima i prvenstveno je usmjereno na razvoj regije i njezinu bolju integraciju u tržište EU-a.

Za većinu naših partnera u toj regiji EU je vodeći trgovinski partner. Sredozemne zemlje **uvelike ovise o EU-u** i u pogledu uvoza i izvoza.

Iako se **trgovina povećala** na obje strane, u većini se zemalja izvoz iz EU-a povećao brže nego uvoz iz tih partnerskih zemalja. Iznimka su izvoz iz Maroka i Tunisa u EU koji su se povećali više nego izvoz iz EU-a na njihovo tržište otkada su sporazumi stupili na snagu. Zemlje koje su najviše napredovale u pogledu **strukturnih reformi i diversifikacije**, kao što su **Maroko, Tunis i Izrael**, imaju relativno manje i stabilnije trgovinske deficite.

Poseban je slučaj i **Alžir** jer se više od 90 % njegova izvoza u EU sastoji od mineralnih goriva, što je iz godine u godinu dovodilo do trgovinskog suficita do 2012. Međutim, od 2012. vrijednost tog izvoza znatno se smanjila u skladu s **globalnim smanjenjem cijena nafte**. Od 2015. Alžir bilježi **trgovinski deficit s EU-om**.

¹⁴ Kako bi EU sačuvao i ojačao svoj tržišni položaj u Čileu, EU i Čile trenutačno ispituju mogućnost pregovora o modernizaciji postojećeg sporazuma.

Izvoz veće količine španjolskih keksa u Alžir

Galletas Gullón jedan je od vodećih europskih proizvođača keksa. Izvozi svoje proizvode u više od 100 zemalja. Trgovinskim sporazumom između EU-a i Alžira, koji je stupio na snagu 2005., smanjene su carinske prepreke koje su do tada iznosile i do 30 %. To je europskim društvima kao što je Galletas Gullón olakšalo izvoz robe na to područje.

U posljednjih pet godina Galletas Gullón svoju je prodaju u Alžiru povećao za 36 %, a 2015. je ona dosegla 2 milijuna EUR. Stalna potražnja osigurala je društvu Galletas Gullón položaj najvećeg izvoznika keksa u Alžir, a društvo smatra da to postignuće ne bi bilo moguće bez sporazuma o slobodnoj trgovini.

5.2. Carinske kvote

Općenito se carinske kvote **ne upotrebljavaju u dovoljnoj mjeri** ili se upotrebljavaju samo za ograničeni broj proizvoda. Iznimka je Izrael koji najvećim djelom ispunjava svoje carinske kvote. Mnogi sredozemni partneri suočavaju se s izazovima pri izvozu na tržište EU-a zbog **regulatornih zahtjeva** i standarda EU-a. U mnogim slučajevima regulatorni uvjeti u partnerskim zemljama ne odgovaraju zahtjevima EU-a.

Regionalna nestabilnost znatno je utjecala na gospodarstvo sredozemnih partnera. Primjeri poteškoća s kojima se suočavaju ti partneri uključuju:

- zatvaranje tradicionalnih trgovinskih puteva,
- tešku političku situaciju,
- prisutnost velikog broja izbjeglica i
- poteškoće u privlačenju stranog ulaganja u nestabilnim vremenima.

Učinci **sirijske izbjegličke krize** osobito su ozbiljni u malenim i osjetljivim gospodarstvima kao što su ona u Jordanu i Libanonu. EU ispituje načine na koje može pojačati gospodarsku suradnju i pomoć povezanu s trgovinom kako bi se osiguralo da sredozemne zemlje ostvare veću korist od liberalizacije trgovine s EU-om. Inicijativa za **pojednostavnjenje pravila o podrijetlu s Jordanom** iz srpnja 2016., koja je povezana sa zapošljavanjem sirijskih izbjeglica, primjer je spremnosti EU-a da odgovori na posebne izazove s kojima se suočavaju sredozemni partneri.

5.3. Stope iskorištenosti povlastica

Stope nisu dostupne za sve zemlje u pogledu izvoza iz EU-a. Međutim, dostupne stope mnogo su niže za izvoz iz EU-a nego za uvoz iz partnera u sporazumu o slobodnoj trgovini u EU. Stope iskorištenosti povlastica za **partnere u sporazumima o slobodnoj trgovini „prve generacije”** variraju od 96 % (uvoz iz Tunisa i Egipta) do 66 % (uvoz iz Norveške), s prosjekom od 84 %. Za **izvoz iz EU-a** variraju od 74 % (izvoz u Libanon i Čile) do 23,5 % (izvoz u Tunis), s prosjekom od 53 %.

5.4. Usluge i ulaganje

Općenito je EU najveći ili jedan od najvećih partnera u trgovini uslugama i ulaganju u svim predmetnim zemljama. Razvoj trgovine uslugama i ulaganja općenito je bio **pozitivan**. Međutim, posljednjih je godina širi razvoj, posebno u Sredozemlju, utjecao na trgovinu uslugama određenih zemalja, osobito na **turizam**.

5.4.1. Čile

Usluge nisu obuhvaćene sporazumima o slobodnoj trgovini „prve generacije”, osim u slučaju Meksika i Čilea. **Izvoz usluga iz EU-a** u Čile povećao se od 2010. do 2015. za 27 %, a uvoz za 29 %.

Kada je riječ o **ulaganju**, EU je najveći ulagač u Čileu, ali posljednjih se godina ulaganja EU-a smanjuju, a uzrok je možda **kriza u sektoru rudarstva u Čileu**.

5.4.2. Meksiko

U razdoblju od 2010. do 2015. izvoz **usluga** iz EU-a u Meksiko povećao se za 54 %, a uvoz u EU za 47 %.

U slučaju Meksika prosječni godišnji tok ulaganja iz EU-a **utrostručio se** od početka primjene sporazuma o slobodnoj trgovini.

5.5. Tijela za provedbu

U sporazumima o slobodnoj trgovini „prve generacije” struktura tijela za provedbu nije toliko razrađena kao u najnovijim sporazumima o slobodnoj trgovini, ali predviđen je **godišnji sastanak** za razmatranje razvoja i taj se sastanak obično i održava.

Pitanja koja su iznesena na tim sastancima vrlo se raznolika i odražavaju posebnu situaciju svake partnerske zemlje. Zajedničke teme o kojima se raspravljalo na nekoliko sastanaka bile su:

- zahtjevni carinski postupci,
- ograničenja trgovine poljoprivrednim proizvodima,
- farmaceutske proizvodi,
- javna nabava i
- ograničenja izravnog stranog ulaganja.

U slučaju sredozemnih zemalja raspravljalo se i o **pomoći povezanoj s trgovinom**, s naglaskom na **približavanje zakonodavstva** odredbama EU-a, osobito u područjima sanitarnih i fitosanitarnih mjera, standarda i ocjenjivanja sukladnosti.

6. U SREDIŠTU PAŽNJE: POGLAVLJA O TRGOVINI I ODRŽIVOM RAZVOJU

Sporazumi EU-a o slobodnoj trgovini sadržavaju odredbe o održivom razvoju kao što su poštovanje ključnih međunarodnih **standarda** i instrumenata **rada i zaštite okoliša**, uključujući i one povezane s **drvom i ribom** te promicanje **održive proizvodnje i društveno odgovornog poslovanja**.

Priroda i opseg aktivnosti na temelju poglavlja o trgovini i održivom razvoju razlikuju se među partnerima i ovise o vremenu kada su ta poglavlja stupila na snagu.

Na temelju sporazuma o pridruživanju s Gruzijom, Moldovom i Ukrajinom odredbe povezane s trgovinom tek su se nedavno počele primjenjivati. Stoga je velik dio aktivnosti 2016. bio usmjeren na **uspostavu institucija**, uključujući i mehanizme civilnog društva, te na **utvrđivanje prioriteta područja rada**.

6.1. Aktivnosti na temelju sporazuma o slobodnoj trgovini „nove generacije”

Sporazumi s Južnom Korejom, Srednjom Amerikom te Kolumbijom i Peruom postoje već dulje vrijeme. U nastavku su navedene neke od aktivnosti koje su provedene 2016. na temelju tih triju sporazuma.

Provedena je **komparativna studija** o provedbi Konvencije 111. Međunarodne organizacije rada o nediskriminaciji na radnom mjestu u EU-u i **Koreji** (uključujući radionice u Seoulu i Bruxellesu).

U tijeku su projekti s Međunarodnom organizacijom rada u **El Salvadoru i Gvatemali** kako bi se ojačala provedba **temeljnih konvencija Međunarodne organizacije rada**, s naglaskom na:

- slobodu udruživanja,
- kolektivno pregovaranje i nediskriminaciju te
- dječji rad.

S **Kolumbijom** se vodi stalni dijalog o provedbi Konvencije o međunarodnoj trgovini ugroženim vrstama divljih životinja i biljaka (**CITES**).

Sveukupno je ostvaren **postupni napredak** u provedbi poglavlja o trgovini i održivom razvoju. Time se omogućuje i osigurava temelj za redovan i tematski dijalog s trgovinskim partnerima EU-a o važnim pitanjima u području rada i okoliša povezanih s trgovinom te za početno utvrđivanje prioriteta i prilika trgovine i održivog razvoja.

6.2. Sastanci o trgovini i održivom razvoju između vlada

U izvještajnom razdoblju ti su sastanci održani sa Srednjom Amerikom, Kolumbijom i Peruom, Korejom, Gruzijom i Moldovom.

Kada je riječ o **radu**, teme o kojima se raspravljalo 2016. uključivale su:

- inspekciju rada (Kolumbija, Peru, Honduras, Moldova, Gruzija),
- kolektivno pregovaranje (Kolumbija, Gvatemala),
- nasilje protiv sindikata (Kolumbija),
- slobodu udruživanja (El Salvador, Panama),
- dječji rad (Kolumbija, El Salvador, Gvatemala, Panama, Gruzija),

- trostrano savjetovanje¹⁵ (Gruzija) te
- zdravlje i sigurnost na radu (Kolumbija, Peru, Moldova).

Glavna **pitanja o okolišu** o kojima se raspravljalo uključivala su:

- **CITES:**
 - Gruzija, Moldova,
 - trgovina krokodilskom kožom i kožom kajmana iz Kolumbije,
 - drvo (rod *Dalbergia*) s Gvatemalom i Panamom,
 - morski psi i raže s Panamom,
- borbu protiv **klimatskih promjena** na temelju Pariškog sporazuma:
 - smanjenje emisija CO₂ u industrijskom sektoru na Kostariki,
 - obnova ekosustava, ponovno pošumljavanje i borba protiv krčenja šuma (u El Salvadoru, Hondurasu, Nikaragvi, Gruziji),
 - Konvencija o biološkoj raznolikosti (osobito Protokol iz Nagoye) s Panamom i Moldovom.

6.3. Ostali sastanci

Neposredno nakon sastanaka o trgovini i održivom razvoju između vlada organizirani su otvoreni sastanci između **predstavnik vlade i civilnog društva**, uključujući predstavnike radnika i poslodavaca. Savjetodavne skupine civilnog društva EU-a sastale su se za sve sporazume kako bi raspravljale o provedbi poglavlja o trgovini i održivom razvoju, a tajništvo je osigurao Europski gospodarski i socijalni odbor.

6.4. Stanje i izazovi

Općenito se ugovorima nastoji pružiti **koristan okvir** za rješavanje pitanja koja se mogu pojaviti u vezi s interakcijom između trgovinskih i socijalnih ciljeva te ciljeva zaštite okoliša.

Međutim, rad na trgovini i održivom razvoju **još nije ostvario svoj puni potencijal**¹⁶. Bit će potrebni dodatni naponi kako bi se dodatno poboljšale politike u području rada i okoliša, uz istodobno poštovanje međunarodnih obveza i usmjerenost na postizanje visoke razine zaštite.

Provedba obveza o trgovini i održivom razvoju ovisi o **dugoročnoj suradnji** s trgovinskim partnerima i **bliskoj koordinaciji tijela na različitim razinama** koja su nadležna za politike u područjima kao što su rad i okoliš. Ta tijela ne uviđaju ili ne razumiju uvijek vezu između tih politika i međunarodne trgovine. Suradnja s organizacijama **civilnog društva**, uključujući predstavnike radnika i poslodavaca, važan je dio tog procesa. Oni bi trebali imati još veću ulogu u praćenju provedbe.

Tijekom 2016. Komisija je radila na boljoj učinkovitosti provedbe poglavlja o trgovini i održivom razvoju iz sporazuma o slobodnoj trgovini. Komisija je nastojala **u većoj mjeri**

¹⁵ Savjetovanje između članova poslovnog sektora, radnika i države.

¹⁶ Komisija trenutačno sudjeluje u sveobuhvatnim raspravama s Europskim parlamentom, Vijećem i dionicima radi poboljšanja učinkovitosti provedbe i izvršavanja odredbi o trgovini i održivom razvoju u sporazumima EU-a. Komisija je 11. srpnja 2017. izdala neslužbeni dokument koji služi kao osnova za tu raspravu. Vidi: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2017/july/tradoc_155686.pdf

uključiti poslovni sektor i ostale relevantne dionike iz civilnog društva te **poboljšati koordinaciju** s međunarodnim organizacijama, osobito s Međunarodnom organizacijom rada.

Komisija nastoji bolje iskoristiti **strukture međunarodnih tijela** za nadzor i praćenje, kao što su Međunarodna organizacija rada i multilateralni sporazumi o zaštiti okoliša, kao primarni izvor informacija za procjenu učinkovitosti provedbe odredbi o trgovini i održivom razvoju.

Komisija je provela i **pilot istraživanja** o provjeri, uključujući i savjetovanjem sa socijalnim partnerima, **stanja provedbe** osnovnih standarda rada u pravu i praksi u zemljama iz pilot istraživanja (Kolumbija, Gruzija i Gvatemala). Komisija u razdoblju od 2018. do 2019. namjerava proširiti ta istraživanja.

Komisija je pokrenula mehanizam za poboljšanje svoje **suradnje s državama članicama EU-a** u provedbi poglavlja o trgovini i održivom razvoju preko posebne stručne skupine za trgovinu i održivi razvoj. Ta se skupina redovito sastaje i omogućava razmjenu informacija i koordinaciju. Partnerstvo s državama članicama i suradnja u pitanjima trgovine i održivog razvoja pojačat će se u razdoblju od 2017. do 2018.

7. EX POST EVALUACIJA UČINKA SPORAZUMA O SLOBODNOJ TRGOVINI – ČILE I MEKSIKO

U ovom se izvješću opisuje stanje provedbe sporazuma o slobodnoj trgovini 2016. U obzir se radi usporedbe uzimaju i podaci iz nekoliko prethodnih godina. Temeljita analiza učinka sporazuma o slobodnoj trgovini provedena je u *ex post* evaluacijama. Dosada su te evaluacije pripremljene za sporazume o slobodnoj trgovini s Čileom i Meksikom¹⁷. Analiza sporazuma o slobodnoj trgovini s Korejom dovršit će se 2017. Uz to, trenutačno se provodi i opća studija o učinku sporazuma o slobodnoj trgovini na dobrobit životinja.

7.1. Čile

U studiji je zaključeno da su **smanjenja carina** znatno utjecala na bilateralne trgovinske tokove. Simulacije su pokazale da bi bez sporazuma o slobodnoj trgovini izvoz iz Čilea u EU 2009. bio 20 % manji, a izvoz iz EU-a u Čile 2010. smanjio bi se za najmanje 40 %.

U studiji je istaknuto da se unatoč znatnom povećanju bilateralnih trgovinskih tokova smanjuje udio EU-a u **ukupnoj trgovini** Čilea otkada je sporazum stupio na snagu. To ukazuje da su bez sporazuma o slobodnoj trgovini izvoznici iz EU-a mogli u znatnoj mjeri biti istisnuti s tržišta Čilea zbog znatnog broja sporazuma o slobodnoj trgovini koje je Čile potpisao s drugim partnerima.

Kada je riječ o **uslugama** , u studiji je zaključeno da je došlo do većeg povećanja izvoza usluga iz EU-a u sektorima s višim stupnjem liberalizacije nakon što je sporazum o slobodnoj trgovini stupio na snagu u usporedbi s obvezama GATS-a¹⁸ WTO-a. I izvoz usluga iz Čilea u EU ostvario je prilično dobar rezultat u nekoliko sektora u kojima su obveze na temelju sporazuma o slobodnoj trgovini bile sveobuhvatnije od onih na temelju GATS-a.

U *ex post* ocjeni učinka istaknuti su različiti, ali sveukupno marginalni učinci na **prirodne resurse** i **uništavanje okoliša** . Povećana upotreba gnojiva i veći izvoz molibdena, lososa, mekušaca i proizvoda od drva pridonijeli su, iako na ograničen način, različitim oblicima onečišćenje zraka i vode. Međutim, ti su učinci u određenoj mjeri nadoknađeni višom razinom standarda za zaštitu okoliša koje zahtijeva EU.

U studiji je procijenjen i **socijalni učinak** , uglavnom u Čileu, jer je zaključeno da sporazum o slobodnoj trgovini nije uzrokovao nikakve vidljive troškove socijalne prilagodbe u EU-u.

U **poljoprivrednom** sektoru u Čileu mala poljoprivredna kućanstva možda su u nepovoljnom položaju zbog relativno velikih poljoprivrednih poduzeća. Međutim, sveukupno su ostvarila korist od povećanja ukupnog prihoda od poljoprivrede i smanjenja neravnopravnosti u smislu pristupa tržištu između poljoprivrednog sektora i ostalih sektora, što je posljedica sporazuma o slobodnoj trgovini.

¹⁷ Evaluaciju sporazuma o slobodnoj trgovini s Čileom pripremio je ITAQA Sarl 2012., a s Meksikom Ecorys 2016. Završna izvješća javno su dostupna na:
http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2012/august/tradoc_149881.pdf, i
http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2017/august/tradoc_156011.pdf

¹⁸ Opći sporazum o trgovini uslugama.

7.2. Meksiko

Analiza je dovela do zaključka da se bilateralna **trgovina robom** između EU-a i Meksika znatno proširila nakon što je sporazum o slobodnoj trgovini stupio na snagu, osobito s obzirom na nepoljoprivrednu robu.

Izvoz poljoprivrednih proizvoda iz EU-a u Meksiko i dalje se suočava s visokim carinama i znatnim sanitarnim i fitosanitarnim preprekama.

Izvoz i uvoz povećali su se više nego dvostruko, pri čemu se izvoz iz EU-a u Meksiko povećao malo brže nego izvoz iz Meksika u EU. **Udio** EU-a u izvozu iz Meksika iznosio je 3,8 % 1999. i 4,9 % 2013. Udio Meksika u izvozu iz EU-a povećao se s 0,5 % na 0,7 %.

U postotcima, procjenjuje se da je **BDP Meksika** 0,34 % veći zahvaljujući sporazumu o slobodnoj trgovini, a da je **BDP EU-a** 0,01 % veći. Taj asimetrični učinak posljedica je razlike u rangju tih dviju strana kao međusobnih trgovinskih partnera.

Pri razmatranju **bilateralnih trgovinskih tokova** izvoz iz EU-a u Meksiko zabilježio je malo veće povećanje (19 %) od izvoza iz Meksika u EU (s procijenjenim povećanjem od 15 %).

U trgovini **uslugama** može se primijetiti znatno povećanje u bilateralnim trgovinskim tokovima, ali te su promjene u skladu s ukupnom trgovinom uslugama.

Tokovi izravnih stranih ulaganja između dvaju partnera pokazuju promjenjiv uzorak koji uglavnom ne odstupa od općih kretanja tokova izravnih stranih ulaganja.

Sporazum o slobodnoj trgovini nije znatno utjecao na **zaposlenost, ljudska prava, promjene u siromaštvu i neravnopravnost**. Ako je došlo do promjena, one su bile male, ali pozitivne.

U studiji se nije moglo zaključiti postoji li jasan učinak na **okoliš**, a s obzirom na **prava radnika**, socijalnu zaštitu i socijalni dijalog nije utvrđena nikakva jasna veza sa sporazumom o slobodnoj trgovini.

8. PRIPREMA ZA UČINKOVITU PROVEDBU SPORAZUMA O SLOBODNOJ TRGOVINI

Nakon iskustva sa sporazumima o slobodnoj trgovini s Korejom te Kolumbijom i Peruom u početnim fazama njihove primjene Komisija je uvidjela važnost temeljite **pripreme** koja je potrebna za neometanu provedbu sporazuma. Stoga će Komisija u budućnosti nakon zaključivanja pregovora i usporedo s koracima koje EU treba provesti početi pripremati **plan provedbe**. U njemu će se navesti zakonodavne i administrativne mjere koje partnerska zemlja s kojom je sklopljen sporazum o slobodnoj trgovini treba donijeti kako bi ispunila svoje obveze na temelju tog sporazuma.

U njima će se s partnerskim zemljama dogovoriti i pratiti provedba tih planova kako bi se osigurala učinkovita primjena sporazuma. Komisija je već započela s radom na planovima provedbe za **Vijetnam i Singapur**. U slučaju **zemalja u razvoju i najmanje razvijenih zemalja** planovi provedbe sadržavat će i mjere kojima se tim zemljama pomaže da bolje iskoriste prilike koje im pružaju trgovinski sporazumi EU-a u skladu s ovogodišnjim pregledom strategije EU-a za pomoć za trgovinu.

Delegacije EU-a u partnerskim zemljama s kojima je sklopljen sporazum o slobodnoj trgovini imaju **ključnu ulogu** u provedbi tih sporazuma. One su u najboljem položaju za praćenje domaćih razvoja koji su relevantni za učinkovito funkcioniranje sporazuma o slobodnoj trgovini. U bliskom su kontaktu s predstavnicima država članica, lokalnim poslovnim udruženjima i drugim dionicima s kojima uspostavljaju **timove za pristup tržištu** kako bi pratili uklanjanje prepreka trgovini. U partnerskim zemljama s kojima je sklopljen sporazum o slobodnoj trgovini timovi za pristup tržištu usmjereni su na provedbu sporazuma o slobodnoj trgovini, koja je njihov prioritet. Delegacije EU-a ključne su i za praćenje planova provedbe.

Nadalje, Komisija nastoji uključiti ostale institucije, države članice, poslovne organizacije i organizacije izvan poslovnog sektora kako bi se pripremili za učinkovit početak primjene sporazuma o slobodnoj trgovini.

9. POJAČANO INFORMIRANJE

Nedostatak svijesti o sporazumima o slobodnoj trgovini utvrđen je kao jedan od glavnih razloga zbog kojih se društva ne koriste tim sporazumima. Komisija stoga pojačava napore koje ulaže u premošćivanje tog jaza:

- izrađene su sveobuhvatne informacije o Sveobuhvatnom gospodarskom i trgovinskom sporazumu¹⁹ i sporazumu o slobodnoj trgovini s Vijetnamom²⁰,
- utvrđene su **priče o uspjehu** izvoznika te su objavljene na internetu i u medijima²¹,
- uspostavljeni su planovi za:
 - poboljšanje pružanja informacija o sporazumima o slobodnoj trgovini u EU-ovoj **Bazi podataka o pristupu tržištu**²² i
 - bolje iskorištavanje ostalih **postojećih alata Komisije** i mreža za širenje informacija povezanih sa sporazumima o slobodnoj trgovini.

Novi **alati** za digitalno informiranje **usmjereni na MSP-ove** uvest će se u razdoblju od 2017. do 2018.

Uz Komisiju, **ključnu ulogu** u pomoći u širenju informacija o sporazumima o slobodnoj trgovini među dionicima imaju i **države članice**. To osobito vrijedi za MSP-ove kojima su često potrebne informacije na lokalnom jeziku i u različitim regijama.

Komisija je 2016. započela raspravu s državama članicama i poslovnim organizacijama, među ostalim i u **Savjetodavnom odboru za pristup tržištu** i **Odboru za trgovinsku politiku** Vijeća, o tome kako bolje surađivati na provedbi sporazuma o slobodnoj trgovini. Osobito važnim smatralo se bolje središnje i lokalno informiranje.

U tim je razmjenama utvrđeno i da je bliska suradnja između **veleposlanstava država članica i delegacija EU-a** u partnerskim zemljama s kojima je sklopljen sporazum o slobodnoj trgovini bila ključni faktor u osiguravanju učinkovite provedbe sporazuma o slobodnoj trgovini.

U 2017. nastavlja se suradnja s državama članicama, Europskim parlamentom, poslovnim dionicima i dionicima izvan poslovnog sektora kako bi se utvrdile najbolje prakse.

¹⁹ <http://ec.europa.eu/trade/policy/in-focus/ceta/>

²⁰ http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2016/june/tradoc_154622.pdf

²¹ <http://ec.europa.eu/trade/trade-policy-and-you/in-focus/exporters-stories/>

²² <http://madb.europa.eu/madb/indexPubli.htm>

10. ZAKLJUČAK

EU je uspostavio širok raspon sporazuma o slobodnoj trgovini koji se uvelike razlikuju s obzirom na područje primjene i ciljeve.

Potrebno je pojačati rad na provedbi sporazuma o slobodnoj trgovini i DCFTA-i na obje strane. Uspješnost tih napora blisko je povezana s napretkom ostvarenim u:

- približavanju i jačanju institucionalnih kapaciteta u slučaju DCFTA-i i
- jačanju kapaciteta za provedbu u slučaju sporazuma o slobodnoj trgovini.

Sredozemne zemlje još se uvijek suočavaju s poteškoćama u izvozu na tržište EU-a. To je još uvijek prisutno unatoč tome što se sporazumi o slobodnoj trgovini primjenjuju već dosta dugo. Domaća kretanja u posljednjih nekoliko godina, uključujući i izbjegličku krizu, izazvala su dodatne izazove u jačanju kapaciteta za izvoz i diversifikaciji gospodarstva, što bi pomoglo tim partnerima da ostvare veću korist od prilika koje im pružaju sporazumi o slobodnoj trgovini.

10.1. Trgovinski tokovi

Sveukupno se **trgovina robom povećava**, osobito s obzirom na izvoz iz EU-a. U slučajevima u kojima se izvoz iz EU-a smanjuje čini se da je to uglavnom posljedica vanjskih čimbenika koji utječu na gospodarstvo predmetne partnerske zemlje, a ne posljedica funkcioniranja sporazuma o slobodnoj trgovini.

Znatno povećanje izvoza **poljoprivrednih proizvoda i motornih vozila** iz EU-a u slučaju sporazuma o slobodnoj trgovini nove generacije vrlo je pozitivno i nadmašilo je početna očekivanja. Visoke stope društava iz EU-a koja se koriste povlaštenim carinama na temelju sporazuma o slobodnoj trgovini znače da su ti sporazumi bili ključni za takva kretanja.

10.2. Carinske kvote

Kada je riječ o carinskim kvotama, postoji **neiskorišteni potencijal** za daljnji izvoz u oba smjera sa svim partnerima jer se te kvote općenito slabo iskorištavaju.

10.3. Stope iskorištenosti povlastica

Na osnovi dostupnih podataka može se zaključiti da su te stope općenito **mного niže** za **poduzeća iz EU-a** nego za poduzeća naših trgovinskih partnera. Komisija je ispitala taj problem i utvrdila tri glavna razloga za slabo iskorištavanje sporazuma o slobodnoj trgovini:

- nedostatak **svijesti** o sporazumima o slobodnoj trgovini,
- **poteškoće u razumijevanju** pravila za svaki proizvod i
- složeni **postupci za dobivanje dokumenata** potrebnih kako bi se iskoristio povlašteni tretman.

Komisija trenutačno radi na rješavanju tog nedostatka svijesti. **Poboljšava informacije** koje su dostupne na njezinim *web*-mjestima, uključujući postojeće alate kao što su prethodne odluke o podrijetlu. Priprema i nove vrste **digitalnih alata** i smjernice za učinkovitije širenje informacija o sporazumima o slobodnoj trgovini i pomoć društvima u njihovoj upotrebi.

Bliska suradnja s državama članicama i poslovnom zajednicom bit će ključna za potpuno iskorištavanje koristi koje ti instrumenti pružaju i za dopiranje do što većeg broja društava.

Problem je i **nedostatak podataka o stopama iskorištavanja povlastica** za izvoz iz EU-a u neke partnerske zemlje te bi se to pitanje trebalo riješiti s tim zemljama kao prioritet. Budući sporazumi o slobodnoj trgovini uključivat će **odredbu o razmjeni podataka**, ali i dalje je prisutan problem u pogledu sporazuma o slobodnoj trgovini koji se već primjenjuju. Bez tih podataka neće biti moguće pratiti upotrebu sporazuma o slobodnoj trgovini ili učinak svih pojačanih napora koji se ulažu u pomoć društvima iz EU-a da se koriste sporazumima. Ti bi podaci pomogli i u utvrđivanju sektora u kojima su stope iskorištavanja povlastica niske kako bi se na njih usmjerila posebna pažnja.

10.4. Usluge i ulaganje

Usluge i ulaganje dio su svih sporazuma o slobodnoj trgovini „nove generacije” i DCFTA-i, ali teško je utvrditi vezu između sporazuma o slobodnoj trgovini i razvoja u tim područjima. **Potrebno je više vremena** kako bi se vidio stvaran učinak.

U slučaju primijenjenih sporazuma o slobodnoj trgovini s Čileom i Meksikom trgovina se razvija pozitivno.

10.5. Trgovina i održivi razvoj

Za provedbu poglavlja o trgovini i održivom razvoju potrebni su naponi usmjereni na uključivanje partnera s kojima je sklopljen sporazum o slobodnoj trgovini, ali već je vidljiv **pozitivan razvoj**.

Sada je zadaća **utvrditi prioritete za daljnji rad** u nadolazećim godinama. Postići više od obične ratifikacije osnovnih međunarodnih instrumenata te osigurati učinkovitu provedbu i u pravu i u praksi i dalje je izazov. **Bolja suradnja** s međunarodnim organizacijama kao što je Međunarodna organizacija rada pomoći će u budućim naporima koji se ulažu u praćenje.

10.6. Otvorena pitanja

S obzirom na ta pitanja ostvaren je **napredak** u:

- sanitarnim i fitosanitarnim mjerama (Kolumbija, Peru, Moldova, Gruzija, Ukrajina),
- diskriminirajućem režimu za jaka alkoholna pića (Kolumbija) i
- tehničkim propisima i standardima (Ukrajina, Gruzija).

Međutim, **prevladavaju problemi** povezani sa:

- sanitarnim i fitosanitarnim mjerama,
- ograničenjima u trgovini poljoprivrednim proizvodima,
- provedbom oznaka zemljopisnog podrijetla i
- javnom nabavom.

Kako bi se naponi usmjerili na otvaranje tržišta, EU i države članice donijele su 2016. **novu strategiju za sanitarne i fitosanitarne mjere** s jasnim prioritetima za pristup tržištu za 20 trgovinskih partnera. To uključuje zemlje s kojima je EU uspostavio sporazume o slobodnoj trgovini i s kojima su pregovori u tijeku. Kako bi se spriječila pojava problema u budućnosti

poduzimaju se dodatni naponi u pregovorima o sporazumima o slobodnoj trgovini koji su u tijeku²³.

Što se dulje sporazum o slobodnoj trgovini primjenjuje, to bi EU manje trebao dopuštati stalno kršenje obveza na temelju tog sporazuma. Nakon pet godina primjene sporazuma o slobodnoj trgovini između EU-a i **Koreje**:

- EU i dalje ne može izvoziti govedinu,
- Koreja još uvijek treba prihvatiti načelo regionalizacije i
- EU će nastaviti surađivati s Korejom kako bi se proširio popis zaštićenih oznaka zemljopisnog podrijetla EU-a, kako je predviđeno sporazumom.

Kada je riječ o **Peruu**, diskriminirajuće **oporezivanje jakih alkoholnih pića** prisutno je i nakon tri godine primjene. To je u suprotnosti s napretkom koji je u tom području ostvaren u Kolumbiji. To bi se pitanje trebalo riješiti kao prioritet.

10.7. Pravna provedba

Nije upotrijebljeno rješavanje sporova na temelju sporazuma o slobodnoj trgovini, ali EU je zatražio uspostavu **skupine WTO-a** za pregled diskriminirajućeg režima za **jaka alkoholna pića** koji primjenjuje **Kolumbija**. Nakon tog zahtijeva Kolumbija je donijela zakon koji je stupio na snagu u siječnju 2017. i čini se da je u njemu riješeno to pitanje. EU sada prati provedbu tog zakona.

To pokazuje kako pokretanje pravnog postupka ponekad može dovesti do brzih rezultata bez provođenja cijelog postupka. Komisija će razmotriti **upotrebu pravne provedbe**, osobito u slučajevima od velikog gospodarskog ili sistemskog značaja.

²³ Na primjer, Komisija sada u sve nove sporazume o slobodnoj trgovini nastoji uvesti odredbe o suradnji u području dobrobiti životinja i antimikrobne otpornosti. Time se nastoje osigurati ravnopravni uvjeti između standarda EU-a za poljoprivrednu proizvodnju i standarda koje primjenjuju trgovinski partneri EU-a.

PRILOG 1. – PODRUČJE PRIMJENE IZVJEŠĆA I KORIŠTENI PODACI

Područje primjene

Izvješćem su obuhvaćeni sveobuhvatni sporazumi o slobodnoj trgovini sklopljeni nakon 2006. (sporazumi o slobodnoj trgovini nove generacije) i stariji sporazumi o slobodnoj trgovini sklopljeni prije tog datuma koji općenito imaju uže područje primjene (sporazumi o slobodnoj trgovini „prve generacije”).

Sporazume o gospodarskom partnerstvu (SGP) i područja produbljene i sveobuhvatne slobodne trgovine (DCFTA) razmatra se zasebno jer su ti sporazumi posebno usmjereni na približavanje zakonodavstva u slučaju DCFTA-i i na razvoj u slučaju SGP-ova.

Cjeloviti popis naveden je u Prilogu 2.

U posebnom poglavlju razmatra se i provedba poglavlja o trgovini i održivom razvoju i njime su obuhvaćeni svi sporazumi o slobodnoj trgovini koji sadržavaju te odredbe.

Korišteni podaci

Izvješćem su obuhvaćeni stanje 2016. i sporazumi o slobodnoj trgovini koji su se do kraja 2016. *primjenjivali najmanje godinu dana*. Iz EUROSTAT-a su upotrijebljeni:

- podaci za 2016. o trgovini robom,
- podaci za 2015. o uslugama i ulaganju,
- podaci od 2002. za sporazume o slobodnoj trgovini „prve generacije” jer su usklađeni podaci za 28 država članica EU-a dostupni od tog datuma.

Kada je riječ o sporazumu o slobodnoj trgovini sa Srednjom Amerikom, upotrebljavaju se različiti podaci zbog znatnih razlika između statističkih podataka EUROSTAT-a i Srednje Amerike. Izvješćem se obuhvaćaju 2015. i 2016. upotrebom:

- podataka EUROSTAT-a iz listopada 2016. za uvoz u EU,
- statističkih podataka Srednje Amerike dostupnih za to razdoblje za izvoz iz EU-a.

PRILOG 2. – PREGLED SPORAZUMA O SLOBODNOJ TRGOVINI OBUHVAĆENIH OVIM IZVJEŠĆEM

Sporazumi o slobodnoj trgovini „nove generacije”

- **EU – Južna Koreja:** primjenjuje se od srpnja 2011.
- **EU – Kolumbija – Peru:** primjenjuje se od ožujka 2013. za Peru i kolovoza 2013. za Kolumbiju.
- **Sporazum o pridruživanju između EU-a i Srednje Amerike:** primjenjuje se od 2013.²⁴

Područja produbljene i sveobuhvatne slobodne trgovine

- **EU – Gruzija:** primjenjuje se od 1. rujna 2014., a u potpunosti je stupilo na snagu 1. srpnja 2016.
- **EU – Moldova:** primjenjuje se od 1. rujna 2014., a u potpunosti je stupilo na snagu 1. srpnja 2016.
- **EU – Ukrajina:** primjenjuje se od 1. siječnja 2016., a u potpunosti je stupilo na snagu 1. rujna 2017.

Sporazumi o gospodarskom partnerstvu

- **EU – Cariforum** (Antigva i Barbuda, Belize, Bahami, Barbados, Dominika, Dominikanska Republika, Grenada, Gvajana, Jamajka, Sveti Kristofor i Nevis, Sveta Lucija, Sveti Vincent i Grenadini, Surinam te Trinidad i Tobago): primjenjuje se od 29. prosinca 2008.
- **EU – Pacifik** (Fidži, Papua Nova Gvineja): primjenjuje se od 28. srpnja 2014. za Fidži i od 20. prosinca 2009. za Papua Novu Gvineju.
- **EU – podregija istočne i južne Afrike** (Madagaskar, Mauricijus, Sejšeli i Zimbabve): primjenjuje se od 14. svibnja 2012.
- **EU – Kamerun (srednja Afrika):** primjenjuje se od 4. kolovoza 2014.

Sporazumi o slobodnoj trgovini „prve generacije”

- **Carinska unija između EU-a i Turske:** Sporazum o pridruživanju potpisan 1963.; posljednja faza carinske unije dovršena 1. siječnja 1996.
- **EU – Švicarska:** primjenjuje se od 1972.
- **EU – Norveška:** primjenjuje se od 1. srpnja 1973.
- **EU – Alžir:** primjenjuje se od 1. rujna 2005.
- **EU – Egipat:** primjenjuje se od 21. prosinca 2003.
- **EU – Izrael:** primjenjuje se od 1996.
- **EU – Jordan:** primjenjuje se od 1. svibnja 2002.
- **EU – Libanon:** primjenjuje se od 1. ožujka 2003.
- **EU – Maroko:** primjenjuje se od 1. ožujka 2000.
- **EU – Palestina:** primjenjuje se od 1. srpnja 1997.
- **EU – Tunis:** primjenjuje se od 1. ožujka 1998.
- **Sporazum o trgovini, razvoju i suradnji između EU-a i Južne Afrike:** primjenjuje se od 1. siječnja 2000.

²⁴ Privremena primjena sporazuma o slobodnoj trgovini započela je 1. kolovoza u Hondurasu, Nikaragvi i Panami, 1. listopada u Kostariki i El Salvadoru te 1. prosinca u Gvatemali.

- **Globalni sporazum između EU-a i Meksika:** primjenjuje se od listopada 2000.
- **Sporazum o pridruživanju između EU-a i Čilea:** primjenjuje se od 1. veljače 2003.
- **Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju između EU-a i Srbije:** primjenjuje se od 1. srpnja 2008.

PRILOG 3. – STATISTIČKI PODACI O ISKORIŠTAVANJU POVLASTICA

Statistički podaci o tome koliko uvoznici upotrebljavaju povlastice koje se pružaju na temelju sporazuma EU-a o slobodnoj trgovini navedeni u ovom izvješću temelje se na administrativnim podacima koje je prikupila zemlja uvoznica.

U njima se uvoz na temelju povlaštenog režima za koji su iskorištene dostupne povlastice („iskorištene povlastice”) odražava kao udio u ukupnom uvozu koji bi bio prihvatljiv za povlastice („prihvatljive povlastice”). Uvoz se uzima u obzir samo ako postoji mogućnost povlastica, tj. ako je primijenjena povlaštena carina niža od carine po načelu najpovlaštenije države (MFN) koja se obično primjenjuje.

1. Upotreba povlastica za uvoz iz partnera u sporazumu o slobodnoj trgovini u EU

Upotrijebljeni carinski režim izveden je iz jedinstvene carinske deklaracije. U njoj uvoznik navodi na temelju kojeg se režima uvozi. To se uspoređuje s prihvatljivošću koja se izvodi iz podataka o carinama iz TARIC-a. Ako je potrebno i moguće, provode se ispravci kako bi se uklonile pogreške.

Dobiveni skup podataka dosljedan je i omogućuje usporedbu po partnerskim zemljama, godinama i, u većini slučajeva, tarifnim stavkama. Međutim, neke pogreške nisu otkrivene (npr. uvjeti krajnje upotrebe) pa se rezultati na detaljnoj razini proizvoda moraju tumačiti s oprezom.

Vidi Prilog 4.

2. Upotreba povlastica za izvoz iz EU-a u partnere u sporazumu o slobodnoj trgovini

Statistički podaci o upotrebi povlastica za izvoz iz EU-a u treće zemlje temelje se na administrativnim podacima prikupljenima u svakoj pojedinačnoj trećoj zemlji uvoznici. Ti statistički podaci po definiciji nisu usklađeni te je usporedba među partnerskim zemljama ili s uvozom u EU opasna zbog različite i često upitne kvalitete podataka.

Pronađene su nepodudarnosti, npr. prijavljeni povlašteni uvoz u tarifnim stavkama koje ne pripadaju nijednoj povlastici ili velike razlike između prijavljenog ukupnog uvoza i izvoza koji je naveden u Eurostatu. Određeno se usklađivanje obavlja *ex post* uklanjanjem trgovine iz tarifnih stavki za koje ne postoje povlastice u skladu s Bazom podataka o pristupu tržištu Glavne uprave za trgovinu (npr. ako je MFN = 0).

Dobiveni skup podataka o izvozu iz EU-a stoga je dosljedan samo ako se upotrebljava za usporedbu iskorištenosti unutar određene zemlje tijekom vremena i u određenoj mjeri za usporedbu po kategorijama proizvoda. Taj skup podataka ne bi se trebao upotrebljavati za usporedbu iskorištenosti među različitim zemljama (među ostalim i s uvozom u EU).

Vidi Prilog 5.

PRILOG 4. – UPOTREBA POVLASTICA ZA UVOZ U EU

Zemlja izvoznica	2013.	2014.	2015.	2016.
Albanija	88 %	88 %	87 %	86 %
Alžir	95 %	94 %	97 %	95 %
Čile	93 %	94 %	95 %	95 %
Kolumbija	85 %	96 %	97 %	97 %
Kostarika	89 %	96 %	96 %	97 %
Egipat	96 %	96 %	95 %	96 %
El Salvador	80 %	91 %	82 %	74 %
Gruzija	86 %	78 %	83 %	80 %
Gvatemala	89 %	94 %	95 %	95 %
Honduras	84 %	93 %	91 %	92 %
Izrael	89 %	89 %	89 %	90 %
Jordan	76 %	79 %	79 %	68 %
Libanon	79 %	87 %	76 %	71 %
Meksiko	67 %	61 %	52 %	57 %
Moldova	89 %	89 %	91 %	88 %
Maroko	97 %	97 %	97 %	95 %
Nikaragva	90 %	96 %	94 %	94 %
Norveška	74 %	72 %	71 %	66 %
Okupirano palestinsko područje	71 %	78 %	78 %	81 %
Panama	70 %	81 %	70 %	61 %
Peru	95 %	97 %	98 %	97 %
Srbija	92 %	94 %	93 %	90 %
Južna Afrika	91 %	91 %	85 %	79 %
Južna Koreja	82 %	84 %	85 %	87 %
Švicarska	92 %	91 %	86 %	83 %
Tunis	95 %	95 %	95 %	96 %
Turska	92 %	93 %	93 %	93 %
Ukrajina	89 %	86 %	87 %	89 %
SGP sa srednjom Afrikom (Kamerun)	98 %	98 %	91 %	97 %
SGP s istočnom i južnom Afrikom (ESA)	96 %	96 %	97 %	97 %
SGP s Cariforumom	79 %	80 %	91 %	92 %
Srednja Amerika 6	86 %	94 %	92 %	92 %

PRILOG 5. – UPOTREBA POVLASTICA ZA IZVOZ IZ EU-A

Zemlja uvoznica	2013.	2014.	2015.	2016.
Albanija		73 %	76 %	80 %
Čile	78 %	78 %	76 %	74 %
Kolumbija		56 %	63 %	71 %
Kostarika		18 %		38 %
Egipat			78 %	85 %
Bivša jugoslavenska republika Makedonija		90 %		90 %
Izrael				89 %
Kosovo				44 %
Libanon	49 %	74 %	74 %	
Meksiko		68 %		
Crna Gora	86 %	86 %	85 %	85 %
Maroko				52 %
Nikaragva	0 %	12 %	22 %	
Peru		42 %		
Srbija	89 %	90 %	89 %	90 %
Južna Koreja	65 %	65 %	68 %	71 %
Švicarska	80 %	80 %	78 %	79 %
Turska				95 %